

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10961

BRENENDIKE BRIKN

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

צווייטע פאָרגרעסערטע אויפלאַגע

די ערשטע אויפלאַגע פון דער אַנטאָלאָגיע איז ערשינען אין קיעוו אונטערן נאָמען „אין פּייערדיקן דולער“ די געמען פון די ערשטע דריי ציקלען זיינען פון דוד האַפּשטיינס לידער. הילעל צייכענונגען און אויפשריפטן פון א. מינטשין

ברענענדיקע בריקן

אנטאלאגיע פון רעוואָלוציאָנערער ליריק
אין דער נייער יידישער דיכטונג פון אוקראינע

געזאַמלט און צונויפגעשטעלט

מיט אַ פאָרוואָרט פון

ע. קאַרמאַן

יידישער ליטעראַרישער פארלאַג . בערלין

-37435-

LMS
111

B E R L I N 1 9 2 3

JÜDISCHER LITERARISCHER VERLAG · G. M. B. H.
JEWISH LITERATURE PUBLISHING Co. LTD.

BUCHDRUCKEREI LUTZE & VOGT · G. M. B. H. · BERLIN SW 48

צו דער ערשטער אויפלאגע

אויף דער גרעניץ פון דער אַלטער און נייער יידישער דיכטונג
שטייט די שאפונג פון דוד איינהאַרץ.

די יידישע דיכטונג ביז איינהאַרצען איז געווען אַדער רעאַליסטיש-
באַשרייבעריש אין איר בעסטן זינען, אַדער ראַמאַנטיש-פאַרנעפּט אין
איר העכסטן פרט. און אין ביידע פאַלן, פאַרשטייט זיך, שטאַרק גע-
קניפּט און געבונדן מיטן אַלטן יידישדעך-אַפּטערענקישן קלאַסישטעטל-
שטייגער.

אַבער דאָס אַפּלעבנדיקע און אַפּגעלעבטע שטעטל האָט וואָס
ווייטער אַפּן וועניקער שוין געקאָנט דינען אַס מאַטעריאַל פאַר דער
דיכטונגס-קונסט. אַפּגרעניצן זיך פון דער אַרומיקער ניי-אויפגעקומענער
וועלט איז שוין קיינער ניט געווען ביכולת - האָט דעריבער די יידישע
דיכטונג פון ביז איינהאַרצען און פון זיין צייט אויף איין אַרט זיך גע-
שטויסן און נישט געקאָנט אַרויס פון דעם פאַרפשוּפּטן קרייז, וואָס זי האָט
אַרום זיך געשאפּן.

אויפּלעבן דאָס אַלטע האָט זיך אויך איינהאַרצען נישט איינגעגעבן,
ווייל - ס'איז שוין לאַנג געווען

„געשטאַרבען דער אַלטער בעל-תּפּלה...“

און נישט איינהאַרצען מיט זיין שוואַכער פּרוויען-לירע איז באַשערט געווען
צו ווערן דער נייער מינעזינגער פונם יידיש-רעליגיעזן חתן-תּורה-ליד,
ווי נישט אים, דעם מעלאַנכאָליש-פאַרבענקטן און זיפּצעדיק-שטידלן איז
געגעבן געוואָרן צו אַרויסוואַרפּן די פּלאַטערנדע פּאָן פון אַ געאַראַמאַנטיום
אַרום דעם אַלטן גלויבן פון אַ גרויסן וועלט-פּאַלק...

אין דער בית = המדרשדיק = באגויסטערמער און לירוש=פאר=
דבקהמער דיכטער איז געבליבן איינזאם און אפגעזונדערט אויף דער
וויספע פון ארומיקן לעבן.

האָרים די דיכטונג, וואָס האָט זיך, ווי דאָס לעבן, אויסגעשעפט
און אויסגעזונגען, האָט זיך גענויטיקט ניט אין קיין ראָמאנטישע חלש=
מראָפן, נאָר פֿארקערט, אין אַן אמתער אויבטרייסלונג, אין אזא שמוס=
קראַפט, וואָס זאָל קאָנען, צערייסנדיק דאָס שפינוועבס פֿונם אלט=
איינגעזעסענעם און אינגאנצן מיט פֿליגן פֿארזעסענעם עבר, ארויסרופֿן די
באוועגונג, נאָך וועלכער ס'האָלט איינציק מעגלעך געווען די אמתע
דערהויבונג פֿון דער דיכטונג.

די יודישע דיכטונג האָט זיך גענויטיקט אין אַ רעוואָלוציע - הן
פֿון אינהאלט, הן פֿון פֿאָרם.

*

אינם היכל פון דער יודישער פאָעזי האָט שוין לאַנג געשמעקט מיט אָפּקומעניש, מיט טויטן גייסט און פֿאַרגלייזערטקייט. אויסגעהעפט און אָן פֿייער האָבן זיך גערויזערט די אַלמע טלוינדיקע מזבחות און אַרום זיי האָט מוטלאָז געבלאָזעט אַ מנין אָפּגעדינטע און אָפּגעדאוונטע כּהנים —

ס'האָט זיך געפֿילט — גאָרניט איז שוין ניט אין שטאַנד צו באַשענען דעם פֿאַרמעט-פּנים פֿון דער פֿאַרבאַלזאמירטער מומיע, איבעריק זיינען נייע שרייען אויף דעם אָפּגעבליאקעזעט און אָפּגעצערטן געזיכט. . .

און דאָ זיינען אָנגעקומען די גרויסע שמורים=טעג אויף דער גאָלדער הערט, ווען עס זיינען אומברחמנותדיק געבראַכן און צערטאָטן געוואָרן די אַלמע לוחות און געבאַטן פֿון דער גריזער מענטשהייט — אָנגעקומען זיינען די גרויזאמסטע טעג פֿון צערטיילונג און אויסראַט=טונג פֿון אַלע יסודות, וואָס האָבן, דאַכט זיך, געשיינט צו זיין נאָך אזוי שטאַרק אין מעכטיק —

און —

וואָס פֿאַר אַ וואָרט האָט געקאָנט דאָ האָבן די יודישע פּאָעזי, אַלץ נאָך איינגעהויקלט אינם אַלטן מלית פֿון קליינשמעטלדיקן הימל=קאָליר, בעת דעם גרעסטן וועלט=קאטאקליזם, וואָס די ערד האָט ווען געזען ?

טויט=שוויגעניש האָט געמוזט הערשן אין די אַלמע „אהלי

יעקב“ . . .

און דאָס וואָרט —

פֿאַר די נייע און יונגע !

*

*

„א שפאן טון מיט נייעם, מיט ברייטן
מיט אייגענעם נאך גיט געגאנגענעם גאנג!“

[ד. האַפּשטיין]

אַמ דאָס האָט געמוזט הערן דער נייער קאָמענאַרישער אימפע-
ראַטור פֿון דער ייִדישער דיכטונג.

חייל, הען אין דראַנג פֿון דער העלט-קאָמאָסמראָפע, איז צע-
טרייסלם געהאָרן דער גאַנצער העלט באָרן אין העלט-בנין, האָבן זיך
שוין מער נישט געקאָנט האַלטן די ייִדישע חורבות, און דערפֿאַר איז
ניטיק געהאָרן דער „ברייטער שפּאַן“, דער גהאַלדיקער ריס און נישט
פֿאַר-אַסמענער שפּראַנג אין אונזער אייגענער חירקלעכקייט, כדי נישט
צו פֿאַרשאַטן און באַגראָבן צו הערן אינגאַנצן אונזער די פֿאַלנדיקע
ציגל פֿון די אונטערגעשאַסענע הענט —

און ס'אַרץ מהלך דעריבער פֿון אונזער אַלטער פֿרימיטיב-
סאָציאַלער פּאָעזי פֿון אַ רייזען, למשל, האָס האָט אזוי שוואַך באַדויערט
די סאָציאַלע אומגערעכטיקייט און אזוי אַרים געדיכטעמ העגן
אַ געזינד זאַלבעאַלט

אין בעטען נאָר צוויי

ביז האַפּשטיינס „פּראָצעסיע“, האָס קלינגט אזוי נטאַרק אין אומגע-
היינלעך-דערהויבן פֿאַר אונדזער „זיין“, —

„מיר גייען אין דינע פֿאַרנטיקע ריען,

שפּאַנענדיקע מענטשהייט,

מיט שטאַלצע, דרייסטע, זדיקע און קאַלטע —

טראַט נאָך טראַט!“

צי ביז מאַרקישעס געוואָגטן און גרויסן

„ווי ניינצן בלינדע מאַגדאלינעס

פאַרבעייגט פעטן ניינצן דורח“

אַ בילד, אויף האָס אונדזער אַלמע פּרימיטיב=אַנטחויקלמע פּאָעזי איז
נישט פּיזיק געזען מיט אַלע אירע ניינצן מאָל ניינצן בענד פֿון נע=
גראַמער פּראָזע.

קיינמאָל נאָך איז אין דער ייִדישער דיכטונג ניט אזוי שמאַרק
געהען דער סאַציאַלער פּאַטאַס, דאָס קאָסמישע געפיל
פאַר „העלם און זיין“, ווי אין דער נייער תקופה, און קיינמאָל האָט זי
נאָך נישט דערגרייכט צו אזאָ הייך פֿון אמת=פּאָעטישער פּילדער־ישקייט
און אויסדריקלעכקייט, ווי מיט דער שאַפּונג פֿון די נייע ייִדישע דיכטער
פֿון אוקראַינע, האָס ברידערן זיך מיט אונדזער גאַנצער נייער
דיכטונג אַמעמוס אין אַלע חע״מ=עקן, וואו עס שלאָגט נאָר דער לע=
בעדיקער דופק פֿון אונדזער נייער שאַפּונג.

אַט דאָס סאַציאַלע און קאָסמישע אין אונדזער דיכטונג איז נע=
האַרן יענער דראַנג, האָס פּירט זי אַרויס אויף בריימע שליטבן או
זעמט זי ברענגען צו די אונזערע אַלע הייבן, וואס פאַראייניקן
אַלע דיכטער פֿון גאָר דער העלם און מענטשהייט.

*

די נייע יידישע דיכטונג פֿון אוקראינע האָט אונטערגעצוינדן אַזע
בריוון וואָס פֿירן צו דער אַלטער העלם. איינגעשפּאַנט אינם גרויסן
רויטוואַגן פֿון דער נייער צייט, האָט זי זיך אָפּגעזאָגט פֿון אַזע אַלטע
רגילותן און געוויינהייטן אין דער פֿערן-פֿאַרם און אינגאַנצן באַפֿרייט
זיך פֿון דער ירושה פֿון דער גראַדליניקער און פֿירשורודיק-פֿאַרגראַמ-
מער פּאַעזיע. פֿאַר איר האָט זיך געפֿנט אַ נייע העלם פֿון מעגלעכקייטן
און דערגרייכונגען אינם דיכטונגס-געביט, ווי ס'האָט זיך פֿאַר איר גי-
סטיקן בליק אַנטפֿעקט די גאַנצע העלם, וואָס קומט אום און ווערט
וידערגעבוירן אין גרויסע צייטן פֿון „צוזאַנציקסטן פֿיערנעשטיגן
יאָרהונדערט“ [האַפּטיגן].

אויף דער יידישער דיכטונג אָבער פֿון אוקראינע איז אויסגעפֿאַלן
דער גורל געבוירן צו ווערן אין „פֿייערדיקן דיער“ און אויף יענע
„פֿעלדער-ברייטן“, וואָס זיינען אויפֿגערודערט און אויפֿגעריסן
געוואָרן ניט מיט איין שטורם פֿונם צעוילדעוועטן ים פֿון העלטישער
מענטשן-פֿאַרציע. בעת מלחמה און רעוואָלוציע, בירגערקריג און פּאַנאַ-
מען האָט די נייע יידישע דיכטונג פֿון אוקראינע איר וואָרט געשמירט,
און פֿונם צושטאַנד פֿון דער אויפֿגערגמער און אויפֿגערייסלעכער ביזן
גרונט נשמה, האו ס'האָבן זיך באַצמיש צוגויפֿגעמישט און איבערגע-
פֿלאַכטן אין איין גרויזאמען קנזיל ווי און מוט, פֿאַרצוהייפֿלונג און האַפֿע-
נונג, געפֿאַלקייט און דערהויבונג, זיינען אויסגעוואַקסן די מאַטיוון, וואָס
בייזן איצט אין גרוינד דעם פֿאַראַקטער פֿון אונדזער גאַנצער דיכטונג.

האפשטיין, מארקיש, קוויטקא און שווארצמאן - זיי זיינען דער אָנ-
הויב פון דער זעלבשטענדיקער יידישער דיכטונג פון אוקראינע, וואָס
שטרעבט צו פאַרנעמען אַ בכבודיקן אָרט אויף דעם אויבנאָן פון אונדזער
נאַנצער דיכטונג. פאַרשיידענע צויט זייער גרויס און טעמפּעראַמענט,
האַבן זיי אַרײַנגעגאַסן נייעם מוט און אימפעט, פרישן זאַפט און צוסט אין
די „עצמות היבשות“ פון דעם פאַראורטיילטן נחם. געקומען פון דער
טיף פון פאַלק, לעבן זיי מיט זיין סטיכיע פון נאָך ניט-אויסגעשעפטע
מעגלעכקייטן און וואוקס. מיט זייער שאַפונג איז אויך באַרייכערט גע-
וואָרן דאָס יידישע דיכטערישע וואָרט, וואָס איז ביז זיי נאָך קיינמאָל
נישט געקומען צו אַזאַ אויסדרוק פון בולטקייט און שאַרפּקייט אין ביצה,
ניואַנסן, וואָרט-און-קלאַנגען-שפּיל. אין דער צײַט, ווען יעדער פון
זיי פאַרמאָגט זיין אייגענעם כאַראַקטער, ריטם, שפּראַך און קאָלאָריט, איז
קיינער פון זיי נאָך ניט קיין פאַרענדיקטע גרויס, נאָר, ווי בוימער, וואָס ציען
זיך אין דער הויך, האַלטן זיי ערשט ביים רעכטן אָנהויב, צע-
שפּרייטנדיק קרעפטוקע צווייגן. אַרום זיי איז שוין אויסגעוואַקסן אַ גרופּע
יינגערע דיכטער, וואָס טראָגן אויך זייערע נאָבן, טרײַ די געבאַטן פון דער
נייער יידישער דיכטונג.

אַבער אַלע, געלייטערט און גערייניקט אין דער טבילה פון שטורעם
און בלוט, שאַפּענן - *Per Aspera ad Astra* - איבער ברענענ-
דיקע בריקן פון הוה צו דער צוקונפט פון אַלמענטש און אנוועזער.

צו דער צווייטער אויפלאגע

נישט אין געוויינלעכן פאָליטיש-געזעשאַפטלעכן זינגען, נאָר אינם העכערן סאָציאַלן באַטויט פון דעם דאָזיקן באַגריף, אין דעם אונז-ווערסאַל-קאָסמישן באַראַקטער און אין אַ גרויסער מאָס אינם נייעם קינסטלערישן אופן איז דער אויפטו פון דער ווננער יידישער דיכטונג פון אוקראַינע. זי איז רעוואָלוציאָנער אין תוך, נישט קוקנדיק אויף דעם, וואָס, געבוירן אין אַ גרויסער רעוואָלוציאָנעם תקופה, האָט זי נישט באַשאַפן קיין מוסטערן פון מונטערע און קאָמפּאָסטיגע צידער. מונטערקייט און קאָמפּאָזיטיקייט דאַרף מען זוכן נישט אין איר יעדער שורה אָדער ציד, נאָר אין איר גאַנצן באַראַקטער און וועגן, וואָס האָבן „צעשטערט די גאַנצקייט און פרישקייט פון דער פאַררעוואָלוציאָנערער יידישער דיכטונג“ (*). די אידוישע גאַנצקייט און „פריש-קייט“, פון וועלכער ס'האָט שוין געטראָגן מיט דער צופט און ריהות פון בית-הקברות-פעלד.

— און בענקשאַפט און טרויער ?

— און געדאַנקען וועגן טויט ?

— ווי פאסט עס זיך אַרײַן אין רעוואָלוציאָנערער ציריק ?

פונקט אזוי, ווי ס'פאסט זיך אַרײַן פאַנגראַמען אין אַ רעוואָלוציאָנעם תקופה; פונקט אזוי, ווי דער טויט רייסט זיך אַרײַן אין פולן בלי פונעם מענטשלעכן לעבן.

— אַ סתירה ?

געוויס !

(*) ש. ניגער — „דער טאָג“ 3003 אה 18 סעברואַר 1923, ניו-יאָרק.

אָבער אויפריכטיק און וואָר איז דאָס געפיל פון דיכטער, וואָס איז
אין אַזאַ צייט, ווי די רוסלענדערשע רעוואָלוציע, נישט פאַרבייגעגאַנגען
אירע סתירות און האָט געטרוי איבערנעגעבן זיין נשמה-צערניסנקייט, ווען

„ס'איז הייס דאָס האַרץ, עס טרייבט גאָך בלוט,

עס גליט פון וויי, עס בליט פון מוט,

און וויי און מוט איצט קאָן איך ניט צעטיילן! [ד. האַפּשטיין]

אָבער, באַהערשט פון וויי און אונטערן דרוק פון לידן, האָט דער
יידישער דיכטער פון אוקראַינע באַוווּן צו דערהויבן זיך אויך צו אַזאַ
מוט, וואָס איז דורות פרעמד געווען -

„כ'וועל נישט אויפהענגען מיין האַרפע אויף בוימער -

פאַר אלע ווינטן איר שפּיל... [א. קושנירעו]

וויי דער נייער מענטש און דיכטער איז באַרויכערט געוואָרן מיטן באַ-
וואוסטוויין, אַז ער

„פאַרמאָגט שוין אַפּילו אין טרוים ניט

קיין לאַנד פון האַניק און מילך... [א. קושנירעו]

אין דעם דאָזיקן באַוואוסטוויין, וואָס טוילט אָפּ די נייע יודישע
דיכטער פון די אַרטע, לינט, אנב, אויסער אינדיווידועל-פּסוכאָלאָגישעם,
אויך רעוואָלוציאָנערישעם אין פּאָליטיש-געזעלשאַפּטליכן זינען.

אנחנו פה

דוד האַפֿשטיין / פראָצעסיע

*

מיר גייען אין דיינע פֿאַרנטיקע רייען,
שפּאַנענדיקע מענטשהייט,
מיט שטאַלצע, דרייסטע, זוּדיקע און קאַלטע –
מראָט נאָך מראָט!
אויף שאַנדן־שטאַנגען וואַקלט זיך און וואַקלט
דער אַלמער גאָט.
מיט לופט געלאַטעט, פֿלאַטערט אַרץ און פֿלאַטערט
די אַלמע רויטע פֿאַן –
צוריק קיין מראָט!
און שמעקלעך וועןדיקע שימן שרויט אויף שטייפֿן פּייקל,
און טאַצן דזשימושען – שטייפֿן שאַרפֿס אין שוועבנדיקער לופט,
און הויך פֿאַרוואַרפֿט זיין רוף
דער שיינענדער מרוימיט...
היינט בין איך אויך אַ שטיקל קלינגענדיקער קופּער! –

איך היפער
שמירע סאמעמענע ערמער,
איך זעק די מידע,
כ'באדעק דעם זיפץ פון אפגעשוואכטע
מיט הייליכן געלעכטער —
צוריק קיין טראַט !

*

דוד האַפּשטיין / מיר שטאַמען פון פעלזן

*

מיר שטאַמען פון פעלזן!

פון פעלזן, צעמאַלטע אויף מילשטיין פון צייטן. . .

מיר שטאַמען פון פעלזן,

וואָס האָבן דעם גורל פאַרבונדן

מיט ימען,

מיט ווינטן,

מיט ווייטן. . .

מיר שטאַמען פון פעלזן,

וואָס האָבן צעבראַכן

דעם יאָך פונם גליווערנעם שטייען -

מיר גייען -

און וועלדער נאָר וויסטע

אונז קאַנען פאַרהאַלטן. . .

מיר זיינען די ערשטע

אין פאלדן פון ווינטן,
מיט וויכערס געבונדן,
מיט כוואליעס געשוועסמערט,
געברודערט מיט שטורים –
קײן מורח, קײן מערב, קײן צפון, קײן דרום!

*

דוד האַפּשטיין / דערזע איך אויף ווייטע מדבריות

*

דערזע איך אויף ווייטע מדבריות
צענגליטע סאַמומען –
דערזע איך אויך באַלד קאַראַוואַנען,
וואָס גייען און קומען –
וואוהין און פון וואַנען?
אין תהומישן קראַכן,
אין שפּיי פון וואַלדקאַנען
דערהער איך די שטייַלקייט פון מענטשליכען וויינען,
אין שפּיל פון פרייהאַריגע שטראַלן
אויף אַלטע פאַרראַסטעטע שטוינער
דערהער איך דעם ריינעם געפילדער
פון קינדער,
פון קינדער, וואָס קאַנען אין אויגנבלויק איינעם
אי זאַכן אי וויינען. . .
איך האָב מיין באַוואוסטזיין אויף וועלט אויפגעוואַנגען –
אַ חופּה אָן עק און אָן שטאַנגען –
נאָר ב'קאַן זיך קיין רגע ניט שיידן
פון ערדישע בייטן! . . .
איך הויב מינע אויגן

צו שטויבן פון שטערן,
נאָר קלאַנגען פון ספערן
ניט קאָנען פארטויבן
דעם יובל פון מענטשערעכע פרוידן,
די קלאַנגן פון מענטשערעכע לידן...

*

דוד האָפּשטיין / דורך שוימענדיקע רוקנס

*

דורך שוימענדיקע רוקנס
פֿון בוזאַליעס דיינע,
בריוונדיקע מענטשן-וועלט
דיין יעדן שמויט דערפֿילן!
ניט טיף פֿון האַרץ פֿאַרבלענדט
מיט צוגעמאַכטן בליק,
צו הימל ווייט געווענדט,
דורך אַמעם-הויך
פֿון איילנדיקע מענגען,
דורך וואַלקן-רויך
א צי מוז זיך אין שטאַלצן גליענדיקן בענקען
צו קאַלטער האַרמאָני פֿון וועלטן-ספּערן —
קיין גרעסער גליק
קאַן קיינעם דאָ געהערן! ...

*

דוד האַפֿשטיין / צווישן וואַלגערשטיינער

*

ל. קוויטקאָן

אויף ערדן אויפגערימט צווישן האַלגערשטיינער,
אין ביזע אַנפֿרען פֿון שניידיקן געהימער,
וואָס בין איך, וואָס באַמייט איך, איינער,
וואָס טראָגט זיין לעבנסליכט מיט שטיין צימער ?

דער ים ערוואַכט אין זדיקן גערודער,
עס שטייגן שמראָמען פֿון די אויפגערעגטע טיפֿן,
וואָס איז ער איצט מיין אויסדערהיילטער רודער,
דער העכסטער זעגלבוים אויף מיינע שיפֿן ?

כיפֿין גרייט, אין יעדער רגע גרייט פֿארטרויען
די צימערליקע לעבנס-פֿלאַמען
דעם האַר פֿון חורבן און פֿון בויען,
דעם האַר פֿון ערדן און פֿון ימען...

*

דוד האַפּשטיין / אַ שפּאַן טון מיט נייעם

*

אַ שפּאַן טון מיט נייעם, מיט ברייטן
מיט אייגענעם נאָך ניט געגאַנגענעם גאַנג.
ווער זאָגט עס: ס'איז פּרוי נאָך, איך דאַרף זיך נאָך גרייטן —
פֿון ירדן ביז האַלגא איז פֿאַלג מיך אַ גאַנג!

געמאַסטן מיט טריט מיט באַשחערטע
די ערדישע דאַרניקע פֿלאַכן,
מיט זיילן פֿון פּייקער, מיט וועקסענע ליכטלעך —
און גרייטע צו זוכן און גרייטע צו וואַכן...

איך זע זיי, די בלוטן, ביז בבל,
איך זע זיי די דאַרשטיקע בויערס די צווייטע,
מיט טרייסטלאָזע קריצן אויף האַרציקן מאַוהל,
מיט שניט פֿון אומיוסטיקן ווייטאַק.

און ווייטער,

און ווייטער!...

נאָר ווער וועט דערציילן?

און ווער וועט עס הערן,

ווען ס'פלאקערט דער שיימער!

און ווימער?

פאר פייער — ערד!

א שטויב פאר שווערד,

און ערשטע אפערשאף אויף יעדן שיימער!

מיט שטויביקייט

באזיגט די גרעסטע ווינטן פון דער וועלט,

מיט פונקען — רגעס-פלאם,

ווי זיילן, דורכגעשטראלט אין אייביקייט!

❖

אהרן קושניר אָו / ווענט

מיר,

הויכע, האַרמע, פֿעסטע ווענט,
פֿאַראַרמייטע: הערן און שמוען..

מיוזנער,

מיוזנער יאָרן מיר זיינען געהאַרפֿזאם געווען:

גײַהערט און באַנומען!...

און, שווייגנדיק,

אין זיך דעם מורמל פֿון דורות געשמיקט...

נאָר מער,

מער העלץ מיר שוין ניט שווייגן...

מיר הערן:

א שטייגן,

א גרייפֿן,

אן אַפֿקלאַנג

פֿון שווערע, פֿון שטייפֿע, פֿון אייזערנע מריס...

ס׳זייט אַ גרויסער, אַ מעכטיקער!

ארץ, האם ערשט נעכמן
 געהערשט האָט, הי פֿעלן,
 הי גראַניט,
 פֿאַרט פֿאַר אים, קניט
 מיט צימער און גרויל...
 — גיט אונדז אַ מויל!
 באַקלעפט און באַהענגט אונדז
 מיט מענגעס אַפֿישן, פֿלאַקאָמן און פֿלעטער...
 מיט זיי,
 הי מיט ריויקע גאַרגלען,
 העלן מיר שרייען:
 מיר הערן —
 פֿעסמע, שווערע. זיגערישע מרים!...

✽

אהרן קושנירָאָו / עקראָן

*

הערט אויס!

דאָס רעד מיט אייך איך - עקראָן!
מאַשמעם פון סאַמעט און ראַמען געגילדרטע
האַבן לאַנג מוֹך געהאַרטן געפאַנגען.
באַצירטע מחיצות - ווענט און צאַמען
האַבן אונדו שטענדיק געזונדערט,
און רוף מיינעם העלן
האַט מען פאַרביטן מיט קרומע געשרייען פון שוידרן...

היינט

האַב איך צו ווענט זיך געווענדעט:

- צעגויט זיך!

אויס דעכער, אויס דירן!

באַפרויט מיר די רוימען...

אהער...

אַלע קעפּ, וואָס צוזאַמען דאָ שאַפן די ימען פון קעפּ,
פאַר אייך בין אַנטשטאַנען,

פאר אויך בין געבוירן. . .
ברויטער די סטויפעם אויף מיטן פון פלעצער!
איבער שוונגען פון שלענגישע גאסן שטעלט אויף
מיין באפעמער. . .
מיין זוים וועט זיין – דימל!
מיין רוים –
דער פידטוונטער בליק פון דומן!

*

פּרָץ מַאַרְקִישׁ / אויף וועלן אויף ווילדע

*

אויף העלן אויף היילדע אין היסטער אין היים דאָרט,
-- מיר שווימען אויף שליוסקעס פֿון שיפֿן געשליידערט ...!

פֿון מורח צו מערב, צו דרום פֿון צפֿון,
פֿון אונטערקעגאנגענע שיפֿן צעהאָרפֿן ...!

און אויגן די דולע זיך קערהען האוהין זאָלן?
די הייטן -- זיי ריזלען... אָ, אינזלען, אָ, אינזלען!

ניט זען איו קיין בויער, און האָס זיינען ברעגן?
אָ, שכורע, נאָקעט-צעאָקערטע העגן ...!

פֿרימאָרגן, שוין האַלבטאָג. ער גייט הי אַ קאַמט אױס,
אין ס'דרייט זיך די זון, -- אינהער שכורער קאַמטאָס ...!

אָ, האַקט ניט די הענט מיר, אַ חלום איך בלענד נאָר,
נ'מיר חלומען אלע זיך טרוימענדע לענדער ...!

אויף העלן אויף היילדע אין היסטער אין היים דאָרט,
-- מיר שווימען אויף שליוסקעס פֿון שיפֿן געשליידערט ...!

*

פ ר ז מ א ר ק י ש / גלעקער

*

— גלעקער! האלבנאכט! דרייצן, פערצן!

קלעזמער, היינערקעס — אהערצו!

צונגען, גאָרגלען שטארקער דהייט אָן,

— אייך אַ נדר? איידער? — פרייז אייך!

לאָמיר גיכער גיין באַגלייטן!

אָ, האו זיינט איר, זאמט איר, געסט?

הארט, ניט הארט זיך אויס דער מת...

העי, באַגרעבערס, בינדט אַ מטה,

לוב און שמריק און שמעקנס — גרעבער!

— מיר צערייסן דאָ היינט שמיטה,

אויף די גולה-ציינער שרייב:

— צייט!

— צום בייזחאונדער !

— צום בייזחאונדער !

היילע פֿיס און אלטע שקראבעס

און גולניש-קליינע אויגלעך...

שושקען זיך מיט זקנים באבעס,
און מיט באבעס קליינע קינדער,
נ'מיטן גנב — דעם באגרעבער —
דינגען, דינגען זיך דאָרט בלינדע,
— רירט זיך, העי, אַרימעלייט !

העי, פֿארשלעפֿערט ניט די הענט,
שלעפט די אונטערשמענע פֿיס !
בעטלערס, קרעציקע און קראַנקע,
מיידלעך, אָנגעבראַקט אויף ראָגן,
זנט נאָר איינגיין
און דערטראָגן
די באַגרעבערשע נביאות !...

רירט זיך, טרעגער,

ניכער, עולם,

דיידיק בלאָזט דאָרט אויס די שטוב !...

אויפֿן מאַרקישן בית-עולם

דארט פֿון לאַנג שוין אַ געלעגער,

הארט טוין לענג אויף איך א גרוב!...

גלעקער! האלבנאכט! - דרייצן, מערצן!

מיט א טמיין אין הארץ - אהערצן!

צום געהאנגענעם מעה-לעת,

- א בוין פארן מה!...

לייב קוויטקא / זיטלעך פון איסיים

I

רענגבויוגנדיקע,

אויף רענגבויוגנדיקער העלם,

זייט אום וואסוב גרייט! —

יונגע, יונגע,

אוראלט אומעקערט צו אנדרו

מיט באהאקסן חילדן פנים,

קוקט מיט חידוש,

קוקט מיט קנאה,

העלע צוקונפט-אויסגעשטרעקט א זייע אויסגעפנט,

מורשעלס שמרעליקע —

— א מזל פון א דור! ...

— א מזל פון דור! ...

II

— נייער העל —

פילגעשמאלטיק,

פילפנימדיק,

פילזוניק,

קומט פאר אונדז אריין
אין רעגנבויגנדיקער העלם -
מיט שמראלנדיקע איבערפלייסן...

- נייער העל -

פאמעלעכן שמיים אויף,
פאמעלעך קומט אנטקעגן
די צוגעשמירמע מענטשן-העלם,
שמיכלם,

בליצט מיט שטילפרייד -

ווערט באהעלם -

פון לעצמן אוראלט-שטין

ביז לעצמן שטאפל

בלוען ציענדיקן, ויין...

- נייער העל -

די פיקלעך-מענק,

טרוטימן-פרייד,

היגן, היען, הינטלען,

שמראמען, שמראמען, קאלירן

אויף גארן פליסנדיקן פערלמוטער.

- נייער העל -

ביינאכט, יומטובן לבנהש

זילבעראפלידיק,

פארגעסענע בית-עלמינס

פון גאָרער העלמ...

— נייער העל —

ציט איך אום

מיט האונדערזענדיקע אויגן —

שנירמ ארום,

דרייט ארום

קאלירנדיק,

ארום קאלירנדיקער ערד,

טוי-שמיצלענדיק,

טוי-זינגענדיק: —

„בליען אינם הינגארטן,

„ביי די זיימן-העלענישן,

„זעענדיקע, טרייענדיקע,

„האָפּנדיקע, גייענדיקע

„ראָד ארום דעם הינגארטן —

„העל, העל, העל !

*

לייב קוויטקאָ / אין דער הייליקער מסיבה

*

אין דער הייליקער מסיבה,
אין אַ רויטער שכינה-ראָד,
זיצן מיר אַ קרוין גאונים
אויסדערזיילטע לייב.
רופט זיך איינער אָס: —

— ס'שפּרינגען שוואַרצע הינט-געשלענגן
רינגס אום אונדזער שכינה-ראָד...
צהייטער: —

— ס'שמורמען זיגן און ספּלוצות...
דריטער: —

— ס'בלומן שמערן און מולוח
און פּאַרבלומן און פּאַרפּלעקן
נאָר די אייביקייט אליין...
און דער פּערמער, מיה-פּאַרמיטמער,
זוכט מיט אויגן-שוואַרץ-באַלעבמע,
זוכט, און שפּירט, און דרינגט און בליצלט
אויף די פּנימער ביי אלע...

כאַמט זיך אויף דער גרויסער גאן,
שמעכט אין היסמעניש אין זיין שארפן בליק!
– „ס'חשבות ברענט!
קומט,
די מסורה הייבט!...
קומט מיט מיר אין היסמעניש,
קומט גרונטצופעסטיקן די רוימע שכינה!...

משה קורבל באק / חצות

*

עס האָבן די גלעקער געקלונגען!

און בראָנזענע יונגען
באפּאַלן איז דעמאָלט אַ ווילן
צו שטיצן
דעם צאָרן
פֿון יאָרן,
וואָס זיינען פּאַרלאָרן...

און ס'האָבן די גלעקער געקלונגען!..

העי, לאַמיר גיין! לאַמיר גיין!
לאַמיר דאָ איבערלאָזן די שוואַכע...

די מירן פֿון ווייט זיינען ברייט, זיינען פֿריי,
אונדזער וועג איז באַהויבט מיט אַ מוי און איז ניי,
לאַמיר צייכנען די מריט — יעדן טראַט מיט אַ שטיין —
לאַמיר גיין! לאַמיר גיין!
לאַמיר דאָ איבערלאָזן די שוואַכע.

לאָמיר עפֿנען די טרוימען און שמידן די האָר,
לאָמיר זוכן דאָס ליכטיקע ליד פֿאַרן דור,
אפֿשר היט שוין אָן איינזאַמער זינגער זיין בעט,
אפֿשר וועבן זיך קלאַנגען פֿון נייעס געבעט,
אפֿשר הויבן זיך האַמערס סיי דאָ און סיי דאָרט,
און עס גלייט און מע שמידט דאָס באַפֿליגלטע האָרט,
לאָמיר קינדער פֿון שמראַם
און פֿון נאַכט און פֿון תּהוֹם...

לאָמיר גיין ! לאָמיר גיין !
לאָמיר דאָ איבערלאָזן די שוואַכע...

ווען ס'זעשט זיך דער אָפֿקלאַנג פֿון אַדלערס געשריי,
לאָמיר, מרעטנדיק ווייטער, אַ ריי נאָך אַ ריי,
טרינקען מוט פֿון די בערג, זינגען ס'ליד פֿון דער נאַכט,
און מיט מוט און מיט האוט לאָמיר זוכן די שראַכט,
לאָמיר דאָ איבערלאָזן די שוואַכע...

און ס'האַבן די גלעקער געקלאַנגען...

פֿון טיפֿנאַכט גערונגען,

זיי גייען, זיי גייען,

אין פֿינצטערע רינגען,

אין אומקלאַרע רייען,

צוזאַמען,

צוזאַמענגעדרייט

האָט זיך ס'פאַלק מיטן הייליגן פויט

און די צונגען

אין פלאמען

פארלאָרן —

אָן איינגוס געוואָרן — — —

זיך פלוצים צעפלאַמערט אין רויט-בריימע פענער,

זיך פלאַמיק צעשמעמערט,

אַלץ העלוישער-העלויש צעבלעמערט,

אַלץ שטראַליקער, בלומנדיק-שענער...

און ס'האַבן די גלעקער געקלונגען...

העי ! נעמט מיך מיט !

זאָל אין פינצטערן גאַנג אויך מיין לויטער געמיט

שהייגן שטום, ציילן פינצטערע מריט

ביי דעם תהומיק געוואַנג...

ס'האָט מיין קיזלשטיין-שטאַם

פֿון די קהאַלן מיט סם

שוין געטרונקען פֿון לאַנג — — —

איך גיי מיט מיט מיין העל-נייסמן ליה,

פֿון מיר הערט זיך די נאַכט,

נאָר מיר לייבט שוין די זון אין געמיט — — —

און ס'האַבן די גלעקער געקלונגען...

*

משה ברעדער זאָן / ס'האָט מיט דונערן

*

ס'האָט מיט דונערן אַ שלאָג געמאָן אין העכסטן טורים,
האָט עס אויפגעטרייסלט אים — דעם העכסטן שפיץ!
אוי, דו שמורים, האונדערבארער קלאַנג פֿון די יסורים!
אוי, דו האונד-אַנטפלעקטער, אומגעריכטער בליץ!

האָט מיט דונערן אַ שלאָג געמאָן אין אלע גלעקער,
אומגעצוימט פֿון דער פֿינעזישער פֿארשמאַרטער האַנט!
האַקט דעם אורחאלד-עונט אַ צעהילדענעמער העקער,
צינדט דעם אורחאלד אונטער — ברענט אַ בראַנד!

און עס ברעקלט זיך די האַנט פֿון בראַנד-געפֿליגל,
שלאָס און היגל הערט צענאַנגען אינם פֿלאַם,
און עס פֿאַלט אַרויס אַ ציגל נאָך אַ ציגל,
און עס לייטערט זיך אין פֿייער יעדער שטאַם!

און אַן אומגעוויינער פֿון די היימע סמעפעס
הויערט עפעס אינם פֿורפֿור-בלומ און פֿיין!
ס'דאַקסן טרעפּ. און אויף די פֿייער-טרעפּ איז
אויסגעגאַסן אַ לייטעליקער מאַרמירערישער שייַן..

*

משה בר אדער זאָן / בראַנד און פייער

*

בראַנד און פייער, גלי דעם שווערד!

ס'היייליקט זיך אין קאַמף די ערד,

יונג דער מענטש — אַ נייער הערט!

רויטער, אויפן פֿערד! אין העג!

ס'קומען אָן די נייע מעג!

אַלמע — גייט אַהעק!

שרעק און צאָרן! בלוט און מוט!

הער עס קעמפּט, איז יענעם גוט!

נעם אַראָפּ דעם הוט!

פֿאַר מאַרמירער, פֿאַר דעם מויט,

זע אַ נייער הימל גייט!

פֿלאַמט אין פֿורפֿור־רויט!

דער מוזת פֿון דער העלט

פֿלאַקערט אויף און טרייבט די קעלט!

אַלע הערצער — העלט!

שעלטן שעלט נאך אַזיך די קראַ,

וואָס נבלה איז ניטאָ !

זי פֿאַרשוועכט די שעה !

העי, טרומימן, העכער שאַלט !

וואַלקנס שמעטערט ! וואַלקנס שפאַלט !

ברעכט די חורבות אַלט !

און באַהאַלט דיין טרויער איצט,

זען דער פֿיינט מיט ציינער קריצט !

זען עס דונערט, בליצט !

זיצט אין מקדש אויף אַ טראַן —

זיצט אַ גען, פֿון אים הויב אָן !

העכער הויב די פֿאָן !

רייטער, אויפֿן פֿערד ! אין בראַנד

קעמפֿן מיט דעם מענמשענס שאַנד !

— צום געבענמשטן לאַנד !

משה ברֶאָדערזאָן / זאָלן אויפֿפלאַצן

זאָלן אויפֿפלאַצן די הימל־קוואַלן!
און אַ רעגן און אַ מבול־שטרעם זאָל פֿאלן
אויף דער ערד אַראָם
מיט אַ נייעם, מיט אַ שאַפֿונגס־גאָב!
אַלע שפּינעכצן און נעצן פֿונם האַס און טרויער
און די שימלען פֿון באַדויער,
זאָל דער הימל דער פֿאַרהאַל־קנטער, דער גרויער,
מיט די מבול־האַסערן פֿאַרלענדן
אינם כּף־הכּלע פֿון פֿאַרגעסנהייט און טויט!
און צונטער־רוים —
אין בלוטן פֿונם יונגן הימל היים,
אין אַנגסטן־שחיים,
אין שמורים־בייז —
דעם גלייך אַ נייע, יונגע דעלט געבוירן דערן
מיט אויגן פֿרעהלעכע און זינגענדיקע שמערן!

און ס'העט דער שופר של משיח הייט זיך לאָזן הערן

פֿון דונער אַרויס !

פֿון הויז צו הויז !

פֿון שמאַם צו שמאַם !

פֿון מענטש ביז גאָט !

און ס'העט אין צייטערקייט זיך גאָט אַנטפלעקט דערקלערן,

הען אָפֿן העלן הערן נייע בלויע קהאלן

און ס'העט אַ נייער מבול זיין פֿון שמראַלן,

פֿון זון און פֿרייד — און מענטש און גאָט !

א. פרידקין / עם האָבן אונדז ווינטן

*

עם האָבן אונדז ווינטן די לייבער געגעסן,
מיט וועלפישן הונגער אין ערדישע תהומען
גערויצט אונז די בלוטן.
ווער זיינען מיר? ! – כאַאַם אויף וועלטן פאַרגעסן,
און טראַגן זיך בלינדע אין פינצטערע שטראַמען,
און טרינקען די פינצטערע גלוטן.

גייען מיר שוואַרצע, מיט שוואַרצע געבעטן,
ווי שוואַרצע מכשפים, די שרפות צו צינדן.
און וואַנלען און זוכן אן אויסגאַנג.
ווער זיינען מיר? ! – סופן פון אַלטע פלאַנעטן,
פאַרשלאָסן אין שדישע נאַכט-לאַבורינטן,
פאַרלוירענער אייביקייטס-אויסקלאַנג!

גייען מיר שטומע מיט שטומען געוויטער:
עם ציט אונדז די בענקשאַפט צו פרוּבן די גבורה,

נעמטע אין פינצטערע היילן.
עם וועקט אונדזער טראַט אויף דעם אימה-געציטער,
עם פלאַמט שוין דורך נאַכט און אין שטורים די בשורה –
מיר גייען דעם וועג איצט צו ווילן.

*

קאדיע מאָלאָדאָווסקא / פֿון פֿינצטער

*

פֿון פֿינצטער, פֿון באַהעלמעניש

— בין איך אַרויס —

און ברייט דער טראַם

פֿון קליינעם פֿוס,

און שמאַרק דער קלאַם

פֿון שמאַלן פֿויס:

פֿון פֿינצטער, פֿון באַהעלמעניש

— בין איך אַרויס —

און טרעט

מיט ברייטע טרויט אין קאַפּ פֿון דור,

און כּוואַש די הענט

און כּוואַש,

און הויב דעם ערשטן מאָל

די אויגן צו דער זון,

און כּיצניד די לייב

צום העלפֿטן יומטוב —

די לייב, האָס דורות-לאַנג

האָב איך געצונדן פֿרום.
און כ'שפּאן מרים פֿון שײן,
און פֿאַרב אין יומטובדיקע פֿאַרבן
די נצחון־פֿעדים,
וואָס איך וועב אויס
און וועב אַרײַן..

עזרא פֿינינבערג / תחלת

*

— קום !

דעלמן פֿארשלאָפענע ברענגען מיר אום.

פֿראַנקע און פֿרייע.

מיט פֿאַקעלן רויטע, מיט טאַנץ און מיט ברום,

דעלמן פֿארשטויביקמע ריכטן מיר אָפֿ אַ צויה —

— קום !

ביסט אויך אַ בעל-מום ?

אויב דיך עקלמ וואָביקער, שטוביקער, דיקער —

קום זשע, אָ, קום !

מרינק אָן זיך מיט רויטרוף, דער העל און דער שכור,

און קום ערד און הימל צערייסן אויף שטיקער —

— קום" !...

*

ליפא רעזניק / און אויף גאסן

*

און אויף גאסן אזוי איז באפוילן :
געווען זיינען גאסן פון שטיינער,
פארשטייפטע אין דראַטענע ביוולען,
באדיט פון די מאַרקישע היטער
מיט בליענע פויפלען -
געווען זיינען גאסן באדיט און באוואַרנט,
און איצטער : -

מיט רויטן, מיט רויטן
פארפֿלעקן די ציכטיקע גאַרנס, -
מע מעג, וואָס מע טאָר ניט !

אַנשטעבן גאַרדענע פונקען
אויף שפּיון,
און פינקלען
פון ווינקל צו ווינקל -
מע מעג, וואָס מע טאָר ניט !

אויף מאַטאַציקלעטן !
און שרויפן,
און שטעפן,

און שטעפן מיט רויכיקן נאָכיאָג
די צויטערע שטאַטישע צענגען,
און צויסן -
מע קצונגט שוין פון טורימס
אויף היציקע נעכט
און אויף ציכטיקע שרפות.

*

ליפא רעזניק / פון דער שרפה

*

פון דער שרפה
אינם אלטן וואלד
האָט דער האָרן
אויפן טורים אויפגעשאַלט,
אויפן טורים,
וואָס אין ברעגענדיקן וואַלד.

שטייען אויפֿעמ
ריטער פֿון סוף נאַכט
שוואַרצע ריטער,
וואָס אויף שאַלן האָבן שוין געוואַרט,
און געריסן
שוואַרצע פֿאַנען פֿון דער נאַכט.

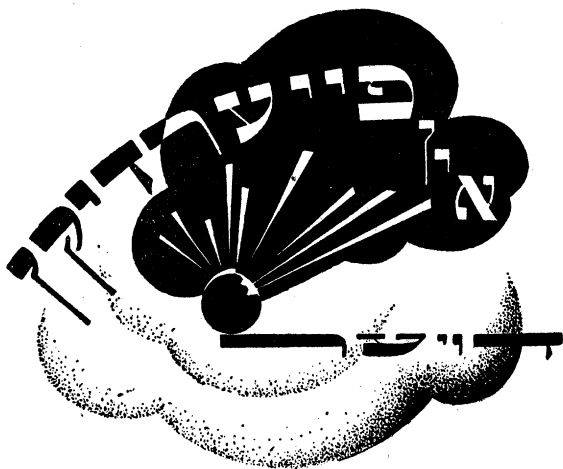
אַנגענומען
פֿלאַמען פֿולע הענט,
פֿולע הויפֿנס
וואַלד, וואָס ברענט,

האַבן רימער
מיט די שוואַרצע פּאָנען אין די הענט.

זיבן מאָל
אַרומגערימטן עקן-העלט,
שוואַרצע פּאָנען
אויף די הייטן הויכן אויפגעשמעלט —
שוואַרצע פּאָנען —
אומעטום, אויף הויכן פון דער העלט.

קאלטער טרויער
אין פאַרמאָנעדיקן לאַנד.
יונגע רימער
רייטן אָפּ אין גרויסן בראַנד,
און פאַרמאַגן
רוימע פּלאַמען פון דעם טרויעריקן לאַנד.

*

דוד האפשיין / אין פייערדיקן דויער

*

אויף שטייער פריינדיקער הויז פון ווילדע הייטן
אלץ טריפט און טריפט מין אלט פארצימערט בלוט,

צום שווארצן הארצן טוילען נעכט

דעם היי פון טעג פארשוועכטע...

נאָר פלאַקערן צעשפאלטן הייבט נעפלאַשוים

און גליען אויס אין פייערדיקן דויער

אלץ נייע צייכנס

פאר הייטערדיקן דראנג פון לאַקערדיקן צאָרן !

ביי רויעע טויערן פון לויטערע פרימאָרגנס

זיך שמעלט אויף האַך

דער טאל פון יאָגנדיקן האַרן,

און גרויעס זיינען גרייט צום ערשטן שווינד,

און מלאַען אייזערנע קיים האַרמן

אויף ערשטער בייט פון שוועבנדיקע הייטן,

אויף שמויס פון נייע שלאַכטן...

מיט האַרצן-צימער הער איך זיי,

די טויזנט-אַמעמדיקע פריידגעשרייען,

מיט גלייחערלייד דערשפיר איך זיי,

די שמוצע צאפלדיקע ווייען...
און ווען די נאכט
איז גרייט דעם וינקערדיקן מאָג
אין שטיצער שוים פֿאַרהילן,
צו ווייטן ציט מיין גלייַענדן געמיט
מיט שמריק פֿון ווילנס מויוזנטער געבונדן,
נאָך רעדער מידע, שבורע פֿון טראַכט,
געפֿאַנגען שפּאַן איך צווישן פֿעלדער-ברייטן...
איך בין מיט זיי, מיט שטענדיק גרייטע
צום נייעם שאל פֿון מונטערדיקן האָרן,
צום נייעם פֿלאַם פֿון לייטערדיקן צאָרן!...

*

דוד האפטיין / ווי שארף פון שווערד

*

ווי שארף פון שווערד
פארהארפמ איר רוף
די שמוע ערד
און קריצט מיט פאספארשין
די האַלקן בזייען —
א הייסער שלאקסרעגן אויף לענדער גייט
און שיט מיט פערך און שוועבל,
און רינשמאָקן פון העלמ
מיט פולע העלדזער שפייען —
מיט בלוט, מיט גאל, מיט וויין;
און יעדער שטיין, און יעדער שייט
שוין שוועבט אין דילן שוים...
און וואָס מיר איצטער
דאונק פון צייט,
און שווינד פון רוים
און שטערנשים אין פוסטע קעלטן?..
א פייערדיקער שלאקסרעגן אויף ערדן גייט,
אויף אלע מיינע העלטן!

*

אשר שווארצמאן / אין אויפשטאנד

*

אין קאלטער הינטערנאכט ביי שיין פון בליצנדיקע שטערן
אויף היימע געגנטן צעפלאקערן זיך שרפות,
אין העלדלעך טונקעלע,
אין האלבע שווארצבנס,
ביי טונקלער זייט פון ברענענדיקע הערפער
זיך שלענגלען שורות מורדים
מיט ביקס אין האנט, מיט ווארים בלוט אין הארצן.
פון הייזער ארימע, פון שטיקנדע ווארשטאמן,
פון לאנגע וואגל-נעכט, פון הונגעריקע טעג
געקומען זיינט איר, ברידער מייע פילע,
צו הייזן
דעם פרייז פון שטילער מי,
דעם חיי פון אייער לייב,
דעם אויסגעשריי פון דורות און פון צייטן!
איך הער:
ס'ברומט אויף דער קייטנקלאנג פון דורות-קגעכט
מיט ארימקען געביין צעשאטענע אויף לעבנסמידע וועגן,
ה'יודט אויף דאס בלוט פון מענגעס מייע ברידער,

מיט האנט צו האנט און קאפ צו קאפ געשצכמענע
אויף שלאכטפעלדער פון קיילעכדיקער ערד.

איך הייס:

ס'וועט צארמעס מענטשענלייב נאך ציטערן
אין א געמיש פון קויט און בלוט,
און ניט קיין יום-טוב האט באצויכט
אין מיטן נאכט די האַריוואָנטן,
נאָר עמיץ הייל דעם פיין
און עמיץ הייל דאָס בלוט.
מיין בליק ווערט קאלט, הי גרויער טאָג פֿון עקסקימאָסן,
אין שנייאיך היילדן לאַנד...
מיט ביקס אין האַנט,
מיט וואַרים בלוט אין האַרצן
פֿארטאיע איך זיך איצט
און לאַקער נאָך דעם שונא.

*

אשר שווארצמאן / אין טריבן מענטשן-לאנד

*

אין טריבן מענטשן-לאנד,
פאר דעם, וואָס פאלט שוין אונטער לאסט פֿון פלאַגן,
וואָס קאָן איך זאָגן ?
פאר דעם, וואָס קילט מיט אַש
דעם ווי פֿון זיינע ליידן,
וואָס קאָן איך ריידן ?
מיט איינעם קלייד אויף מיינע לענדן,
מיט קאָפּ אַנטבלויזט,
מיט בלוט,
וואָס אין מיין האַרצן ברויזט,
וועל איך צו וויסמעניש זיך ווענדן...

די הייל וועט זיין מיין וואוינונג פֿון ביינאַלמ,
און ווירבלוינט און מדבר-זאמד מיין הבר פֿון בייטאַגן...
און ב'וועל אין לאַנד
צוריק ניט קערן
ביז וואַנען
איך וועל דאָס אויסלייזוואָרט דאָס פֿולע ניט דערהערן...

*

אשר שווארצמאן / זעאונג

*

איצט, ליבסטע, קום!
דעם נביאס וואָרט האָט אייפֿגעהויבן זיי
פֿון גריבער און פֿון זומפֿן,
פֿון קברים אַרימע
אויף באַרג און מאַל פֿון לענדער פֿיל
שטייט אויף אַ חויל גרויס מיט לויב און מיט געזאָנג –
און ווער מיט טרערן האָט געזויט דאָס פֿעלד פֿון מוים,
דער קערט מיט פֿרייד צום שניט צום נייעם...
זיי גייען כּחותחיים, ווי רייפֿן פֿון מלאכים,
מיט זיי דער שטאַלצער גייסט,
וואָס רוט אויף שווינגנדיקע פּאַלקן,
דער רויש פֿון באַטאָריעס לויפֿנדע מיט זיי.
און דו, מיין בלוילעך-חייםע כּלה,
מיט מיר קום אויף
אַנמקענן מיינע שטראַלנדיקע ברידער,

קום אויסלייזן דיין אַרים-טרוירדיק לייב
אין ים פֿון וויסן און פֿאַרגעסן,
אין לעבן, וואָס האָט מײַט דורך מײַט באַזיגט,
וואָס מאַגט זײַן בלײַענדיקן בעכער דורך,
דורך פֿייער און דורך בלױט, —
באַהעפֿטן ווײַל איך דיך
צום ליד, וואָס מױט שױן שאַלן,
ווי מױזנט וואַסערפֿאַלן,
וואָס דימלען טרײַסלען אויף.

*

אשר שווארצמאן / אין ליבלעכסטן

*

אין ליבלעכסטן פון מיינע שמייכלעך,
אין פרוינטלעכסטן פון מיינע בליקן
איז שטענדיק דאָ דער אומעט, ווי אַ נגב.

נאָר היינט איז ער מיט מיר
דורך אויפגעמאכטער טיר
געקומען, ווי אַ גאָסט פארבעטן אויף אַ סעודה.

ער גייט פון קינד, וואָס איז פארטריבן,
ווען פאָטער איז מיט פרוי אין הייל פארבליבן.
אויף וועגן איינזאמע דערמאָנט ער מיך אַצינד
און לעגט זיך אויף מיין האַרץ,
ווי טונקלער ווינטערטאָג אויף שווייגנדיקע פעלדער.

איך לאָז זיך שטיי אַראָפּ צום שטאם פון מיינע ליידן
און ווייס ניט, צי איז מיין לייד אויף וואַנשאַל פון די וועלטן...

איך זע, ווי ס'קוקן בלוי-געבונדענע קרבנות,
אויף וועלט און אויסוועלטן מיין צער הויבט אָן צו וואַקסן,

און אַרטער אומעט קומט, ווי ווינט פון האַרבער נאַכט,

צו זאָגן מיר :

אין טיפסטע ווייען בלייבסטו שטענדיק עלנט
מיט האַרץ און מיט געדאַנק אויף טאַפּלדיקע וועלטן,
און ווי אַ שטיצע שאַף צו רוהען אויף ביינאַכט
גענעגען וועט דער טויט און אינשלאָפן מיט דיר. . .

און שווער ווערט מיר פאַר נאך ניט אויסגעלעבטע טעג,
וואָס שטייען אויף, ווי צייכנס אויף אן אַלטן וועג,
און שווער ווערט מיר און וויי פאַר גאַנצער גרויסער וועלט,
וואָס פאַרן חלף האָט אַ תּפּלה אויף די ליפּן. . .
און כינעם די זיידן אָן פון מיינער וועלט און גלויבן
און זאָגן :

איך, מענטש, מיט קליינע טריט פאַרלוירן אויף די פעלדער,
איך, מענטש, מיט טרויעריקן לייב און ניטבאַגלויבטן האַרצן –
וואָס נאָך וואַרט איך ?

*

פ ר ז מ א ר ק י ש / צעבלוטיקט שלעפ זיך

*

צעבלוטיקט שלעפ זיך איבער גאסן, גאָט,
אי אונטער גלעקערס פֿייערלעכֿן ווילדן וויאָקען
און אונטער שוואַרצע מענץ פֿון פֿליגלשן גאָלגאָט...

אָ, צו אַ פֿליענדיקער ראָד דיין קערפּער וועט זיך צוויאָקען,
ווי צו דער ערד זיך צוויאָקעט פּאָקנדיק די שמאָט!

געבוירענער אין אַש, אין גרויער נאַכט פֿון מיט,
אָ, אויפֿגעפֿליגלטער אין קייט פֿון קינדערישן וויגל,
— פֿאַררעטערש=אויסגעצויגענע אין לעסטערדיקער הפֿלח,
ווי מענדלערס נאַכמישע, שוין ציילן קלויסטערס אָפּ פֿאַר דיר דאָס זילבער!

נאָר שמערן רויטע שפּריצן אָפּ פֿון דיינע אָפּקומענדע בריסט, —
און איך, — איך ביים אַרויס דעם צוויאָק דעם ערשטן פֿון דיין פֿליגל!...

— גענען!

אויף ערשטן טראָפּן בלוט פֿון דיינע הענט
שוין דאָרשטן אויס זיך ליפּן פֿון באַגינען,
גלייך ווי אַ גאָלדן=שרפֿהדיקער לאַגל,

בוי דיינע טריט
פון קרוינען אויסגעשנייט האָט זיך אַ בלענדענדיקער האַלד,

נ'בוי דיינע הענגענדיקע פֿיס,
זוי ניינצן בלינדע מאַגדאַלינעס,
פֿאַרגעבונג בעמן ניינצן דורות! ...

אַ, שטומער אָפקומענדער דרייריז!
אַ, פּאַסטוך באַרויסער פֿון בלייעריקע שאַף!
אַרויף!

די בלוטיק-צוויאָקנדיקע הענט
און פּאַסנדיקער שוואַרצער האַלבריינג
פֿון דיין געליבטער הערשערין — מאַשין,
צו זון

צו מדברשער האָט זיך געווענדט
אויף זאַלבען
און אויף בליען,
— אַהין! ... אַהין!

*

משה בראדערזאָן / עס האָט די צייט אַריינגעלאַכט

*

עס האָט די צייט אַריינגעלאַכט אין מינע אויגן,
אזוי דעם קאָפּ פֿאַרוואַרפֿנדיק, אזוי פֿאַרצויגן,
אזוי פֿאַרגייענדיק זיך שאַרף און ביטער,
אז ס'איז מיין אויג אַדורך אַ בליצן-צימער;
און הי אַ שפּלימער פֿון דעם הילפֿיקן געלעכטער,
האָט מיך אַדורכגעשטאַבן דער שגעון;
איך האָב דערהערט אין זיך אַ הינמיש חילדן האַיען
אַלץ אומברחמנותדיקער, ווילדער, שלעכטער:
— „וואָס, — בין איך דען מיין ברודערס היטער?“
און ס'איז אַרעפֿגעפֿאַלן פֿון דער הויך אַ בליץ — אַ שטריק
צו האַרגן ס'אויסבאהאַלמענע, דאָס טוימע גליק...

*

אי ציק פעפער / ביי בארגישע טיפן

*

ביי בארגישע טיפן
מיר האָבן צעוואַלנערט זיך
צוויי הונדערט נופן
מיט דאָרשטיקע שווערדן
און פאָכנדע אויגן.

ווער האָט אונדז פארבעטן,
ווער האָט אונדז אַהערצו געצויגן?

מיר האָבן קיין צייט ניט צו פרעגן,
מיר דאַרפן ניט וויסן,
מיר האָבן ערשט געבטן אַן אָנפלי מאַרוואָסן
צעשאַסן,
צעריסן! ..

*

אהרן קושנירָאָוו / מיין הונט איז פֿאַרוואַנדעט

*

מיין הונט איז פֿאַרוואַנדעט...
געמיינט, אז איך וואָרף אַ שטיק ברויט...
אין איך האָב צום פֿיינט אַ גראַנאַטע געוואָרפֿן.
געלֶאָפֿן דאָס כּאַפּן...
מיט אימפעט געלֶאָפֿן ביז רויבֿיקן אויפֿרייס
און אומגעקערט האָט זיך צו ריק
אַ באַפֿלעקטער
מיט בליענדע צייכנס פֿון הייטאַק...
און לעגט איצט אַנידער צו פֿיס צו מיינע
דאָרשטיקן צונג...
און שמילע, און שמועס צוויי הינמישע אויגן –
אויגן, באַפֿייכטע מיט פֿראַגע, מיט טענה...
...איז וואָס וואָל איך טון מיט מיין הונט,
וואס פֿאַרשטייט ניט,

וואָס קאָן ניט באַגרייפֿן וואָס איז אַזוינס אומזין,

וואָס ווייסט ניט

אויף וואָס און אויף וועמען זיך קלאָגן...

— אַ, נארעלע, נאר, כ'האַב דיך דען געמיינט?...

*

אהרן קושניראָוו / כ'וועל נישט אויפהענגען

*

כ'וועל נישט אויפהענגען מיין האַרפע אויף בוימער –

פאַר אַלע ווינטן איר שפּיל... .

איך פאַרמאָג שוין אפילו אין טרוים ניט

קײן לאַנד פון האַניק און מיך.

– אין נשמה אַ מיזעלע שקראַבעט –

צי טאַטנעם, צי זיידנעם אַ נגון,

נאָר די טיר פון מיין אייגענעם שבת

האַט וואָך מיט אַ שטערן פאַרריגלט.

צעמאַלט מיך, צעמאַלט, ווי אַ קערנדל,

מישטוינער פון אַלע צייטן,

אויב דורך דעם וועט ווערן נאָר

דער מאָרנענשטערן, ווי אַן עפל, צייטיק.

*

ד ר ד ה א פ ש ט י י ן / ווען ס'קרייצן ציין

*

ווען ס'קרייצן ציין צונויפגעפרעסמע,
ווען ס'בלויצן פונקען פֿון די אויגן,
ווער קאָן מיר עצהן מעסטן,
ווער קאָן מיך פֿרעגן:
האָסטו אָפגעוואויגן ?
איך ווייס נאָר איינס,
און אַט דאָס איינס נאָר קאָן איך ציילן:
ס'איז הייס
דאָס האַרץ,
עס טרײַבט
נאָך בלוט,
עס גלייט
פֿון וויי,
עס בלייט
פֿון מוט,

און וויי און מוט איצט קאָן איך ניט צעטיילן !

אין הייזער-קרייז פֿאַרטריבן,

מיט דערנער שמאָלענע פֿאַרצאַמט,
וואָס איז מיר נאָך פֿאַרבליבן ?
עס פֿלאַמט און פֿלאַמט
מיין בלייך געזיכט
און מרערן שווערע
פֿאַרבימערן די קלאַרע זיכט
פֿון מיינע בענקענדיקע אויגן...
אין נידער פֿון פֿאַרנאַכטן,
אין שטייגן פֿון פֿרוימאַרגן,
אין בלוטן הערישע
מיין אויסוועג איז פֿאַרבאַרגן !
ווען הייזער שטייען
אין פֿלאַם פֿון הייגעשרייען,
ווען קניידן גרויז זיך קויקלען איבער גאַסן,
ווער קאָן מיר הייסן וואַרטן ?
ווער קאָן פֿאַרווערן האַסן ?..

*

ד ו ד ה א פ ש ט י י ן / אין פרי

*

אויף ערשט פֿאַרהאַרטעוועטער ערד
אין פֿרי אין פֿראַסטיקן
צום ברונים שפּאַנקן..
און פֿלוצים דרין דערשפּירן;
ס'איז גאָר נאָך ניט פֿאַרווערט!
פֿאַראַן נאָך מוט, פֿאַראַנען
אין וועלט אין אייזיק־ראַסטיקער,
און פֿאַזן לויפֿן זיך אין טאָג אין פֿרייען
און שפּירן;
אַ טאָג אַ שטאַלענער, אַ שפּאַגל־נייער,
אַ האַרץ אַ יונגס,
אַן אייזערנער אַן אַלטער עמער
זיך שפּילן אַלע דרייען
מיט יונגע קלינגענדיקע מענער!...
מיט שטייפֿער האַנט
דעם ערשטן אייז צעקלאַפֿן,

ארויסרייסן א שטיקל טיף
און זען און הערן,
ווי טראָפנס קלאַנג זיך און הערן
און יאָגן זיך,
ווי שוואַרצער טריף,
אהין, צוריק...

אין דעם איז אויך פֿאַראַן א שטיקל גליק!
און מיט א צענדלינג יאָרן שפעטער,
אין מעג פֿון פיין, פֿון צער און צאָרן,
אין סוף פֿון נאַכט פֿון שווערער ווערן פֿרוצים וואָך
און אויסציען די אָפגעקלימטע גלידער,
דעם שמומען צימער ניט דערקאָנען
און הערן, הערן לאַנג,
ווי ערגעץ דאָ ניט נאָהענט און ניט הייט
פֿאַרהערן זיך קאָנאָנען, —
דורך, מריבער שויב דערזען,
ווי ס'שפּראַצט א טאָג א נייער דאָרן...
און אין דער רגע זיך דערמאָנען
אין יענעם פֿראַסטיקן און קלינגענדיקן מאָרגן...
אין אַט דעם פיין איז אויך נאָך גליק פֿאַרבאָרגן!
און יעדער אויפגעוואַכמער גליד נאָך זאָגט:
— איך וויל ניט שטארבן!
און מיט צעשפּרייטע פֿליגל קניט דער גייסט
פֿאַר שוועבנדיקער קייט פֿון צייט!

א, לאזט מיד, רינגען, זיך פארקארבן! ...
איך ווייס נאך ניט וואו היין איר ציט,
איך ווייס נאך ניט פון וואנען!
נאך ס'איז אזוי פיל זיסע לייך פארטאנען
אין אייער גרויסן ציען -
איך וויל מיין וויי נאך ניט באשרענקען! -
איך וועל נאך דענקען,
איך וועל אין רעש פון קראכן שטיב זיך מיען,
איך וויל אין פיין
נאך גליען,
גליען...

*

דוד האַ פֿשטיין / פֿרעגסט מיך

*

פֿרעגסט מיך, שטייער ברודער,

ווער וועט צאָלן

פֿאַר די מאָלן ביינער,

פֿאַר די מייַכן בלומ?

הער-זשע, ברודער!

אייביק, אייביק

שמרייטן וואָרצלען

אונטער דר'ערד,

אייביק, אייביק

פֿאַלען מענטשן

מיט דער שווערד..

אייביק, אייביק!

נאָר ס'האַט קיינמאָל

אַזוי גלויבן

ניט געהויבן זיך קיין האַנט!

ס'האַט נאָר קיינמאָל

אַזוי זייער

ניט געמראָגן זיך קיין זיכער

איבער מענטשן-ראַנד...

*

פ ר ז מ א ר ק י ש / כ'ועל ביזן טויער

*

כ'ועל ביזן טויער...

כ'ועל ביו דער מיר...

— איך וועל ניט אויפֿהעקן די מיר...

אין יעדן שפרענקעלע פֿון מיר,

ביי בלינדע פֿינגער אונטער נעגל,

מיט אין מיינ אויסגעראָבן האַרץ,

אין האַלבן מאָג פֿון מיינע אויגן,

אין שוואַרצער נאַכט פֿון זייער קוקן, —

מיט לאַנגער קייט

אויף דיין געלעגער,

ווי אַ געליבטע האַלדוסט מיך, טויט!..

אַ, גיי ניט נאָך מיר, גיי ניט, טויט!

מיך רופֿן ציגן, ווייסע ציגן,

זיך אומקערן כ'ועל צו דער צייט, —

צום ערשטן פֿאַכען פֿון דיין פֿליגל...

— וואָס איז פֿאַר קינד, פֿאַר קינד — אַ קייט? ...

פֿאַר קינד —

אַן אָפּגעצוימטער קרויז? ..

און לויף איך, לויף איך, לויף איך — הייט

אַריבערקולדיקלען זיך דעם פֿלויט...

פֿון רעכטס — איז בלויז,

פֿון לינקס — איז ווייט,

פֿאַרויס איז פֿרייהייט! ...

אַ, גיי ניט נאָך מיר, גיי ניט, מייט! ...

מיך רופֿן ציגן, הייסע ציגן,

— זיך אומקערן כּוועל צו דער צייט, —

צום ערשטן פֿאַלען פֿון דיין פֿליגל! ...

*

אשר שווארצמאן / מיין ברודערס ליפן

*

מיין ברודערס ליפן בלויזעך געל
און ציטערן... דעם לעצטן ציטער,
וועט עמיץ קושן זיי א הויז זיין מוטער ?

מיין ברודערס האנט פארגלייחערט ווערט
און הייל די ערד אומארמען,
וועט אפשר עמיצער זי אויף זיין ברוסט דערהארמען?...

מיין ברודערס פוס איז אפגעריקט,
פארבלייבט און אין קוים,
און שטייט קוקט איר זיך איבער: מויט?..

א, ניין !

פון אלץ, האָס איך באַטריבט,
ז'מיין ברודער ריין !

א זוף־באשיינמער ריו האָט ער זיך אויפֿגעשטעלט
מיט אויסגעשפּריימער האַנט אויף גאָרער וועלט...
א גרויס בלוי שווייגן איז אַצינד זיין היכל
און ס'איז זיין זונענבליק פֿאַר אַלעס מוחל, מוחל...

*

אשר שוואר צמאן / איך זע, ווי ס'קוקן

*

איך זע, ווי ס'קוקן בלוי געבונדענע קרבנות,
אויף וועלט און אויסוועלטן מיין צער הויבט אן צו וואקסן
אין אלטער אומעט קומט, ווי הינט פון אלטער נאכט,
צו זאגן מיר:

אין פוסטע ווייען בלייבסטו שטענדיק ערנט
מיט הארק און מיט געדאנק אויף טאפאדיקע וועלטן,
אויף, ווי א שטיצע שאף, צו רוען אויף ביינאכטן
געגענען וועט דער טויט און איינשראָפֿן מיט דיר...
אין שווער ווערט מיר פאר נאך ניט אויסגעלעבטע מעג,
וואָס שטייען אויף, ווי צייכנס אויף אן אלטן וועג.
אין שווער ווערט מיר און וויי פאר גאנצער גרויסער וועלט,
וואָס פארן חלק האָט א תפלה אויף די ליפן...
און פֿינעם די זיידן אן פון מיינער וועלט און גלויבן
און זאגן:

איך – מענטש מיט קליינע טריט, פארלוירן אויף די פֿעלדער,
איך – מענטש מיט טרויעריקן לייב און ניטבאגלויבטן הארצן,
וואָס נאך ווארט איך ?

*

לייב קוויטקאָ / אויסגעוואַרימט האָט מיין לאַנד

*

אויכגעוואַרימט האָט מיין לאַנד
מיט מי, מיט פיין פֿון לאַנגע דורות,
דאָס קינד, דאָס העלע קינד !

פֿוועל מיטן הויזן לייב
און אָדערדיקער ברוסט
דאָס פּיצל קינד פֿאַרדעקן —
בייז געווימער קומט פֿון שוואַרצע עקן
צום ראַנד פֿון קרושה־ראָד,
האוו ס'ליכטיק קינד מיט פֿרייע אויגן שטייט —
און שרעקט און וויל דאָס איבערשרעקן...

— קומט, מיט אויסגעשטרעקע הענט,
מיט אָדערדיקער ברוסט, מיט אויפגערימטע הערצער,
קומט, דאָס קינד באַשיצן ! —

גיהנום גייט דונערן און בליצן
אויף פּידל־קינד און אויף זיין מאַרגן.
— קומט — מיר, האַלבע העלט —
דאָס קינד באַשיצן
און באַזאָרגן...

האַלבע העלט צימערדיקע מאמעס,
האַלבע העלט אויסגעדארמע מאמעס...

קוקט דאָס לייכטיק קינד פֿון דויערנעפל,
פֿונם אייביק ליידן, אייביק שחייגן,
קוקט דאָס לייכטיק קינד מיט בלאַנדן קעפל...
ס'האַקסט אויף רגע און אויף היילע,
ס'טראַגט אין האַרץ דעם גרויסן מאָרגן –
ס'פיצט !

קומט דאָס מאמעשים באַזאָרגן,
קומט דאָס מאמעשים באַשיצן! ...

*

לייב קוויטקאָ / כ'האַב אַ יונג, אַ בליענד לעבן

*

כ'האַב אַ יונג, אַ בליענד לעבן,
צימער איך אזוי פאַר דעם!
איך פאַרגלויב עס נישט דער נאַכט,
איך פאַרגלויב עס נישט דעם טאָג,
נישט מין אייגענעם טראָם.

אָך —

אונטער די פאַרביסענע פֿענצטער
בליען בויער,
קליינע, שוואַכע גראָן! ...
ס'אַראַ שרעק! —
שטייען אלע אָפגעדעקט
פאַר דער אָפנער גאַס! ...
ס'אַראַ וואונדער! —
טרויען טאָג און טרויען נאַכט

אין קוקן איבער דעם משונה וואָר
צום גאַלדנעם צאָנק
פֿון זייער גערן ענד...

כ'האָב אַ יונג, אַ בליענד לעבן,
צימער איך אזוי פֿאַר דעם...

*

לייב קוויטקא / ביז טויב צו ווערן

*

ביז טויב צו ווערן
כ'האָב פאַרברייטערט מיין געהער,
ביז בלינד צו ווערן
האָב פאַרשפיצט מיין ראיה. -
מיט קראַנקער אָנגעשפיצטקייט
אָפּגעמאַסטן יעדן שאַרף,
אָפּגעוואויגן יעדן פיפּס,
און זיי אָפּגעגעבן גאַנץ
צו מיין וואונדריק־ווי געמיט,
צו מיין ברענגענדיקן לייב -
אויף באַהאַלטן זיי.
אַלע הודען זיי אין מיר :
אַלע שאַרבן, אַלע שאַמנס
מערן, פּרוכפּערן אין מיר.
טיף פאַרשטיקט אין בלוט און גאַל
לעבעדיקע אַלע.
ווער-זשע וויר ?

וועלכן שאָרד?

וועלכן קלאַפּ? -

דעם, וואָס קוויטשעט ווילד אַרויס פון די באַלענטע בעטן?

דעם?

אַרץ צו צייט. -

אַרץ פון מיינע שונאים - טעג און נעכט -

דאָ לעבט אין מיר.

*

לייב קרויטקא / ווילט זיך ניט קלאַגן

*

ווילט זיך ניט קלאַגן, קלאַגט זיך דאָס האַרץ,

קלאַגט זיך מיין יונגער בריהענדער טרוים :

זיין וועט מיין קינד, מיין פריידיקער ברייט, -

אַ טרויעריק קינד, אַן אומעט נעמיט.

זיין וועט מיין קינד אַ שרעקיקער צווייג,

מיט פחד באַהויכט,

מיט אַונט באַנרויט.

בעט איך דיך, טאַג,

בעט איך דיך, נאַכט,

פערט אויס מיין שווער מיט אייער געקלאַג,

מיט אייער געקלאַג.

דאַנט מיר מיין ווייז.

איך וועב זי אַזיין -

א מענטשערע צארט
פאר ווירבל, מין קינד.

בעט איך דוך, ווינט,
איך, אויגן פון ווינט,
רחמים איך בעט :
ניט איך פארבוי,
שליכט איך פארבוי !

*

לייב קרויט קא / אלע, אלע זיינט איר מיינע

*

אלע, אלע זיינט איר מיינע
די פארפייניקטע,
און די מיט בלאַנזענדיקע אויגן.
אין מיינ נשמה שאַטנט אייער שאַטן,
אין מיינ בלוטיק לויב
בלוטיקט, ענבערט אייער וויי.

וואָס קאָן איך טון פאר אייך?
ס'ווערט צעקלאַפט מיינ יונגער קאָפּ
אויף אייער שוועל,
אויף אייער וויסטן מול.

*

ל י י ב ק ו ו י ט ק א / ע ש ו

עשו,

באזאקסענער, געבענטשט מיט שמעקעדיקן פֿעלד !
דיר קומט פֿון מיר א גרייזער חוב,
ער ליגט פֿארזונקען אין מיין טיף,
באגראָבן אין מיינע פֿארשאַמענע אוצרות...

עשו,

שמיץ הינטער דייןע פֿלייצעס,
שמיץ האָב איך געזויגן די ריחות פֿון דיין מזל,
דאָס קרעפֿטיקע געטראַנק
פֿון דיר, עשו, שמעקעדיק פֿעלד.

עשו,

האַריקער, מיט בלינדן טאטנס ברכה
אויף וואַלדן־קאָפּ,
אויף מילדן בלאַנדן...

עשו,

מאָן מיך ניט אַצינד... מאָן מיך ניט אַצינד...
טראַפּוּיט דינסט איז איינגעזונקען

אין מיין גרייזן אומעם,
מראָפּהיים — אויסגעהויכט
מיט אלע מיינע מויזנמער נשמות
אויף אַש פֿון גענג,
אויף אַש פֿון זיין...

עשו,

אויף ברייטן, ברייטן פיינען-פלאַך פֿון שימל-אוראלט
איז אויסגעשפיגט,
אויסגעשטיקט,
אויסגעשמריקט
מיין אוראלט האַרק,
מיין גרייזער טרוים,
מיין מונקל-גראַנציק קוקן...
זיך דאַרט, זיך...

עשו,

קער זיך אָפּ פֿון מיר צו דייע שעפּסעלעך, —
צו דייע שמעקעדיקע קהאלן,
לעג אַרױף דיין האַנט אויף זיי,
דיין האַריק אלמע האַנט...

*

אהרן קושנירָאָוו / שטאַרב, מיין געשריי

*

א מתנה האָפּשטיינען

שטאַרב, שטאַרב מיין געשריי, העסט ממילא

אין הימלען נישט ווערן דערהערט...

נאכט האָט פאַרמאָכטן דעם מולד,

ווי אַ מעסער איבער האַלדז פֿון דער ערד.

באַלד וועט שטיקייט זיך אָנהויבן וואַרן

מיט הינטישן צערייזטן ביל...

אַבער נאכט וועט נישט אויפהערן הרגענען,

אַבער קיינער וועט נישט קומען צו היילן.

איז פֿאַר וועמען, פֿאַר וועמען איצט פֿאַלט מען

בעטן רחמים פֿאַר זיך און פֿאַר אייך,

ווען דערשראָקענע שמערן באַהאַלטן זיך

אין די שטאַלענע קנייטשן פֿון מיידן.

*

אהרז קושניראָוו / איז באַלאַגערט מיך, נעכט

איז באַלאַגערט מיך, נעכט,
פֿון פֿאַרנט, פֿון זייט און פֿון נאַקן,
און הינטן, פֿון צינגקס און אויף רעכטס,
היי דעם אומרו ביים זייגער מיך האַקלעט.

איך הייס, אז מיין לעצטער געשריי,
האַס רייסט זיך צו פֿינצטערע הימלען,
היי אין האַסער אַ פֿאַרוואַרפענער שטיין,
דעט אין חושך מיט קאַפּ זיך פֿאַרבריינען.

נאָר איך העל ניט פֿאַרלעשן מיין ציבט,
מיין טויער פֿאַר אייך ניט צעפֿראַלן!

*

קאדיע מאָלאָדאָרוסקאַ / אויפן בית-עולם

*

בערגלעך, בערגלעך שטיצע, צוגעטופפעמע...
ב'לענג מיין טראַט אַרויף,
נישט ווילנדיק
קראַפּ איך צו
נאָך מער...
שלאָפּט איר דאָרטן, באַבעס אויפֿגעהווקערטע ?
רעדט איר עפעס, זיידעס גרויע ?
ווי ציגט אויס אַ מענטש אַ מויטער,
ציגט און שוויגט,
און זאָגט ניט
גאָרניט ?...
איך וועל קומען !
אַט וועט הויליען דער בית-עולם !
ב'קאָן נישט רוען,
ציגן, שוויגן, הענט – פֿאַרשלאָפֿן, פֿיס – פֿאַרגליווערט,
ווער האָט אייך געהייסן, מויטע,
זיך נישט רירן ?
איך וועל קומען,

וועל א ריר טון דעם בית-עולם,
וועל א צויף טון
און דעם קברן איבערקערן,
אויסלאפן די בני-צויה,
און מיט מיינע פים
די גרוב פארשימן און פארטאנען —
און צוריק צו גראָז און שנייען,
און צוריק צו הינט און פלאַקער !

*

ליפא רעזניק / און איך האָב באַפוילן

*

און איך האָב באַפוילן
מיין רויטן לאַמטערן
אויף פעדדישע אָגשנייען.
אין זיין ערנדן אָפּשויין
אויף שנייאיקע ווייסן
וועט צאָפּלען אַ מאָרגן,
זיך קאָרטשען
אין מערבדיקע ווייען
און איך וועל אים נאָכניין
אין לאַנד פון פאַרלאַשענע פייערן.
ערנעץ רויבערן זיך טדיענדיקע היינטן
און קוקן אַרויסעט
אויף העלע פאַרטאָגן. . .

און מיין רויטער צאמטערן --

א פונק א פארנעסענער

אין אייביקן הפקר

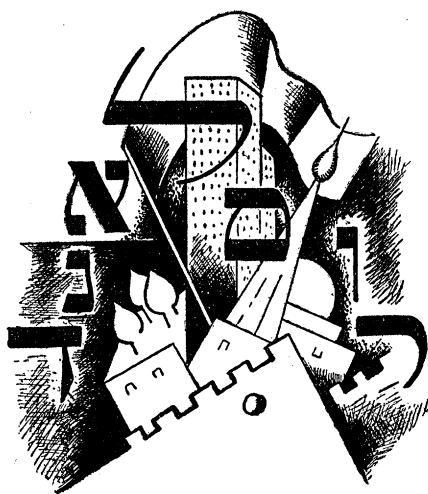
פון וויסן אליין.

פארדייט זיינען אויסוועגן

אינם צאנז

פון פארלאשענע פֿיערן..

*

א ה ר ן ק ו ש נ י ר אָ ו ר / ר אָ ס י י א

*

ד. בערגעלסאָנען

אָ, בלויע, אויפגעפלאַמטע געגנט,
מיט שאַרף פון טרוים אויף וועלט פאַרשטרעקט
אויף גרויען קנויל פון דיינע וועגן
האַב איך געוויקלט מיינע מעג.

און ווער וועט יענעם ווי צעווייען
און וואָס קאָן שטיילן מיינ געפיר
פאַר ווירדן זאָר פון דיינע שנייען,
וואָס האָט מיינ מורח-בלוט געקירט.

אויף העלן רוף פון דיינע פאָנען
האַב איך מיט לייב און האַרץ געוואַנט,
נאָר האָסט געצולמט מיינ עקשנות
מיט צארטע פינגער פון אַ האַק...

און ניט, אַז אויפגאַנג זאָל באַקרוינען
דיין הימלוים, האַב איך געלעבצט,

ווען מ'האט מיין ניט-באשיצטע וואוינונג
געפֿעקט מיט שרפות דיינע נעכט.

נאָר האַרץ איז וואָך צו ברויז פון הימנען,
נאָר יעדער וואָרט מיט לויב צעבליט
פאַר מירדן קלאַנג פון דיינע הימלען,
וואָס טריפט אין שטרענגקייט פון מיין ליד.

*

אהרן קושנירָאָו / פון ווייסן אויפגאַנג-לאַנד

*

פון ווייסן אויפגאַנג-לאַנד ביז גרינע מערב-גענטן,
וואו ס'גליווערט נאָך דיין רוף אין רוימען ניט דערוועקטע,
אָ, וויפיל גאַטספּאַרכטיקע וועגן
צלמען די ברייט פון דינע שטרעקעס !

אַלע, אַלע וועגן ציען זיך אַזעלכע לאַנגע
און אַ בענקשאפט שטייט ניט אָפּ פון זיי קיין טראַט ניט,
גרויע בענקענדיקע קינדער דינע זיינען דאָרט גענאַנגען
און זיי האָבן זייער מירן קלאַנג צעשאַטן. . .

ניט דערוואַרט און ניט דערהערט פון דינע שטורים-פּערד דאָס טאַפּען,
ניט דערפּילט אין פּרייד, אַז מער שוין נאָרניט ווילט זיך ניט. . .
דו האַסט אין פּעלד זיי אַלע אויסגעדענט אויף אָפּרו
און זיי געשטעלט צוקאַפּנס צלמים היצערנע.

גנבים-ווינטן נישטערן איבער פּעלדער

אין שטידער טיף פון קאַרנאס און פון ווייזן. . .
נאָר גרויע ווינטמיל וואכט באַוואַכט זיי פונם בערגל,
ווי אַ סאַדראַט מיט בוקס אויף פלויע.

*

אהרן קושניראָוו / ווער וועט אונז דערציילן

*

דוד האָפּשטיינען

ווער וועט אונז דערציילן, ווער וועט אונז באַוואַוסטיקן
פון געשייענעם און פון געוועזענעם...
הוי, ראָסיאַ, קויטיקע און מיסטיקע,
ס'האַבן ניט פאַרשארט דיך
וועלטס פאַרשטויבטע בעזעמער.

ניט פאַרשארט דיך, נאָר די האַרטע ריטעלעך
אויסגעריבן און צעזויט אויף דיר בייזווילנדיק...
הוי, געדיכט צעזויט און אויפגענאַנגען שיטערדיך -
נישט דיך בייגעקומען, נישט פאַרטייליקט דיך.

*

אהרן קושניראָוו / ליגט מיין ערד

*

ליגט מיין ערד אַ דאָרשטיקע און הייסע
מימ פאַרשמאַכטע, לעבצנדיקע לייפן —
בלויער פֿרילינג האָט אויף איר ניט אויסגעמרייסלט
די געבענמשמע רעגנספּילע זיפן.

ניט געשאַלט אויף איר האָט זומער העלער
מיט צעפליצטן דונערדיקן האָרן..
אַך, אומזיסט, אומזיסט איצט גארן פֿעלדער
נאָך אַ זאַמן ליד פֿון רייפן קאָרן.

נישט קיין זאַמן, נאָר אַ הונגעריקן נגון
צו שפּאַרונעס — אויערן פֿון פֿלייטן...
און עס גליווערן ביי ווינטמילן זיי פֿלינגל —
הענט פֿאַרבראַכענע אין וויטאַק...

*

פ ר ז מ א ר ק י ש / ד ה, אויסגעהאָניקטע

•

ד ה, אויסגעהאָניקטע אויף טורימשפיץ
פֿון סדום,
מיט לייב מיט נאָקעטן, געפאסעוועט פֿון שמיץ !

אין תהום
פֿון הונגעריקע בינען, —
אויך איך אַ בין
מיט גילט אין מויל, האָב אין דיין לייב גערונען...

דיין אויסגעלאָזטער קנעכט,
דיין מערדערישער אונטערמאָן — צופֿוסנס, —
אין רויע וואַנזניקע נעכט
מיט מדבר-תּאווה, — האָב איך אויך דיין לייב געביסן...

און שטייער —
גלייך ווי אַ שפּין
צו דייע פֿייערן — האָב איך געמראָגן פֿייער...
און האָסטו זיך אַ העלע שרפהדיקע ליד,
גלייך ווי אַ פֿייעריקער באַרג צעבלט
מיט אייביק-שכורע, מיט זינגענדיקע שנייען...

איצט לאז דאס הארקן
פון האנדערדיקן זינגער,
— דאס ביסעלע געבראכטס
צו פונקען אויסגעשלאגענע פון שטאל און שטיין
מיט דארע שמראלנדיקע פינגער, —
זאל אויך א פלאקער זיין
פאר העג פון העלפ...
*

פ ר ץ מ א ר ק י ש / הויקערדיק - דיין גרינער ברויט

•

הויקערדיק - דיין גרינער ברויט,
גלייך ווי הרוגים אָנגעהאלגערטע מיט גרינע קאָלדערעס פֿארדעקט.
און פֿון דיין דארנדיקער הויט
מיט אָפקומעניש שמעקט...

ערגעץ ביים שלייה פֿון אשיק-גרויער מאַרבע-מאַג
זיך בלוטיקט פֿון דיין גומן פֿאסמוך נאָך דאָס שקיעהדיקע מויל,
נאָר דיין געלאטעט לייב - פֿארצערעוועט מיט קלאָג, -
און רוימער האַניק טראָפנט אויף דיין שווייגנדיקער הויל...

פ ר ז מ א ר ק י ש / נ אָך י אַט ע ר ט ז יך

*

נאָך יאַטערט זיך דיין אויסגעבראָטן לייב,
נאָך שלעפּן שאַמנס זיך אױף שײלן דיך און שינדן!
און צויערט נאָך אױף דיר אַ וואַלפּישער פּאַרמרייב
פֿון האַרבסט־קאַפּקראַכענע פֿון פֿוילע ווינטן!

שוין שנייען־שעפּסעלעך פאַר דיר נאָך וויסער וואַל גיין,
אין ערגעץ שוין אַ פּראַכט אַ כּלכות־דיקער זויגט
דעם דרעמלדיקן דניעפּ און די בורלאַצקע וואַלגע
און זיפט אַ וויסן זאַלב פֿון אַלע דיינע טייכן...

און ביי דיין יעדן סמױפּטשיקל - אַ האַפּענונג צו מיר זיך נויגט,
גלייך ווי אַ דערפֿעלע אין וועג - אױף דיינע דעמערישע גלייכן..

*

פ ר ן מ א ר ק י ש / ווי קויטיקע ליילעכער

*

ווי קויטיקע ליילעכער, ליגט איר פֿאררויכערט,

אָ, רוסישע שנייען,

פֿון צוגעשע שהארצע ציגוינערשע אָטעמס,

פֿון בלייענע הויכן,

פֿון הימלשן גראַזין,

אָ, רוסישע שנייען,

מיט לעמפלעך צוקאָפּנס פֿון סטויפּישע רייען...

ווערט האָט אויף אייך, בענקענדע שנייען, געמראָגן?

ווער האָט אייך פֿארלאָזן?...

ס'וועט דורכגיין אַ שנעלזויגט מיט שערן

און שמעכערס,

צעבויסן די דראָמן

פֿון וואַקסענדע הויך טעלעגראַפּישע סטויפּעס;

פֿון נאַכטן-ראַמטערנעס
צעשמעבן
די אויגן,
נ'חי מיידלשע ברוסמן זיי סמאָקען, זיי זויגן,
און מויבע
זיי רייסן און זויגן און מרייסמן, —
ס'זאָר קיינער אייך, שנייען, ניט קומען און מרייסמן! ...

*

פ ר ז מ א ר ק י ש / מיר, בעטלער

*

...מיר, בעטלער, באַרויסן, פאַרשטעלטן...

מיט קאַלעבאָוויזנס העלישע פֿון מדבר-אויגן, —

אין היצן און אין קעלטן

ביי דינע פֿענצטערלעך — אַ שוועל געבויגן..

— מיר, האַלגערשטיין,

געשיין

איו זיין

דיין

תקיעהדיקער אויפֿרייס !...

— אַ, תקיעהדיק-צעריסן האַרץ,

אַ, שרפֿה-נאַכט פֿון שופֿרות

און פֿון טויט !

— אַ ברעקל ברויט !

— אַ ברעקל אַ פֿאַרדאַרטס !...

*

פ ר ז מ א ר ק י ש / מיט אש אויף אויפגאנגס

*

מיט אש אויף אויפגאנגס – קלאָגן רעדער, רוסלאַנד, הערסמו? שוין מיען וואָגנס זיך באַמיסטיקן די פֿעלדער:
– כ'האָב זיך פֿאַרטרױט דייע ניט=אויסגעצױלמע ווערסמן...
זײן מױל אויף טױ – אַ צאָגל גאַלד – כ'האָב אונטערשמעלט דיר! ...

פֿון פֿערד פֿון פֿאַלגענדע די טלאָ וועט דיר ניט זײ זון,
נ'קיין ענפֿער וואַרמן ניט די רעדער ניט=געשמורמע.
– כ'וועל שױן ניט אויסמידן אין ערגעץ דייע בריימן...
נאָר דייע מאַציימן פֿאַרבייגין וועט דיין דיכטער! ...

*

פ ר ז מ א ר ק י ש / אין קרוינשטאָט

*

אין קרוינשטאָט ברענען אלע מויערן!
עס לויפן בלאַנדזשלינגען אַרום גאס אין גאס אויס,
באַשפּיגענע מיט העלער שרפֿהדיקער שיין...

נאָר צוגעשלאָסן זיינען אלע מויערן!
קיין אָנגעצונדענער וועט ניט אַרויס,
קיין דורכגייער וועט ניט אַרײַן!...

אין קרוינשטאָט ווייסע ווענט זיך וואַלגערן,
ווי שבורע אין שטיינעריקן שוים
פון פלעצער אָפּגעוואַשענע מיט ווײַן!
מיט רײַך און פייער דעכער שוואַנגערן!
קיין אָנגעצונדענער וועט ניט אַרויס,
קיין דורכגייער וועט ניט אַרײַן!...

אין קרוינשטאָט גלעקער אלע גלעקערן!
טרומיטן־רוף איז שוידערלעך און גרויס:
— וועלט=איינס! וועלט=צוויי! וועלט=דריי!...
אומזיסט! מיט ברענענדיקע הענט אין וועג אַרײַן!
קיין אָנגעצונדענער וועט ניט אַרויס,
קיין דורכגייער וועט ניט אַרײַן!

היינט איז גענוג אן אויפֿרוף זיין, אָן ענפֿערן !

היינט איז גענוג אַ זינגענדיקער „אות“

אין שורה שמערן האַלנדיק צו זיין...

איך הייס: איך העל פֿאַרברענט ווערן!

קיין אָנגעצונדענער העט ניט אַרויס,

קיין דורכגייער העט ניט אַריין !...!

*

פרץ מארקיש / כ'ועל קיינעם ניט פֿרעגן

*

כ'ועל קיינעם ניט פֿרעגן
דעם אויסוועג פֿון ראָגן,
פֿון דיינע צעבראָכענע ראַנדן
אויף וועגן...

כ'ועל קיינעם ניט פֿרעגן,
כ'ועל קיינעם ניט זאָגן
דעם אויסוועג אויף ווייטן
פֿון דייך, פֿון צעבראָטיקט געזוניקטן שאַנד=אַרט —
כ'ועל קיינעם ניט זאָגן! ...

וואָס גייט עס מיר אָן דען,
ווער ס'האָט זיך פֿאַרפֿלאַנטערט
און וועמען פֿאַרפֿלאַנטערט דו האָסט אין פֿאַרבייגן? ...
— אַ הירש אַ פֿאַרשייטער
מיט הערנער, ווי צווייגן,
זיך פֿלאַנטערט די וועלט דאָ
אין נעצן צעשטעלמע,

מיט מאַרבע פֿון ברויטן
ביים בראַנדיקן קלעם-מויל...
און פֿרעגט זיך ביי קרעמעל
אויף מויערן ריימע!...

אָ, שאַרבנס פֿון דורות!
— אויף קלויס־מערשע שפיצן
אין הייבן
זיך עצהט,
איר, זוניקע קרייצן,
מיט מעשענע גאַרגלען פֿון צדקה
אויף וועגן...

וואָס קאָנט איר מיר זאָגן?
וואָס קאָן איך אייך פֿרעגן?

איך עפֿן דיין שער-בלאָט
אויף זאטן פֿון גרויע פֿון שטוינערנע מאַרבן
אויף וואַכן,
אויף פֿלאַכן,
אויף טרוימען
פֿון ריימען, —

— שוין זון אין דער האַנט האַלט אַ גאַלדענעם זאַנגל
און טייט מיר אויף פֿערזן פֿון שטאַנגען,
פֿון קרוינען...

אזוי כ'העל דרך איינגיין,
אזוי כ'העל דרך ליינען...

דיין יעדער געביידע-אן אות פון יעדאנגל...

און טייט מיר דער בלוטיק-געזונקמער זאנגל
אויף בלוטיקע אותיות,

פון פערן-ארויס זיך געשאַטענע אותיות,
און טייט אויף פראַצעסיעס פון הייזער, פון הייכן,
האָס צאפֿלען מיט קעפּ, הי מיט ליינ פון איקאָנעס!...
איך הייס עס,
איך קאָן עס,

מיט שטומע, מיט קאלטע אומענדלעכע הענט פיר...
- נאָר קיינעם קיין צייכן,
נאָר קיינעם קיין ענפֿער!...

האָס גייט עס מיר אָן דען,
דער ס'האָט דרך פֿארפֿלאַנטערט
און העמען פֿארפֿלאַנטערסט דו האָסט אין פֿארבייגיין?

- אַ הירש אַ פֿארשטימער
מיט הערנער, הי צהייגן,
זיך פֿלאַנטערט די העלט דאָ
אין נעצן צעשטעלטע,
מיט טאָרבע פֿון ברויטן
ביים בראַנדיקן קלעם-מילד...

און פֿרעגט זיך ביי קרעמעל
אויף מויערן רוימע...

פֿון העגן
אויף ראָגן...

— ב'זעל קיינעם ניט פֿרעגן,
ב'זעל קיינעם ניט זאָגן!...

*

דוד האפשיטין / ניט גראָז פֿון וויסטעניש

*

ניט גראָז פֿון וויסטעניש, אָ, ניין!

נאָר שמראַלן פֿון באַגינען

צעשפּראַצן זיך פֿון יעדן שטיין

אויף דיינע ליבטיקע רואינען,

אָ, מאַסקווע-שטאָט! דער שענסמער טרוים

פֿון אלטע בלינד-פּאַרליבמע זין פֿון דיינע

איצט הערט באַהאַרט!

אָ, מאַסקווע-שטאָט! אָ, דריטער רוים!

די יינגסטע שפּיל פֿון מינדסטן יינגל דיינעם

מיט גרייזן גרוי פֿון אלטע לוחות מיינע

איצט הערט באַיִאָרט!

דער ערד,

האָס האָט מײַן טראַט מיט דרייט באַשווערט,

דער ערד, האָס דו, אָ, האַרץ, פֿאַר איר זיך קלאַפּסט,

דער ברייטער ערד,

פֿון ים צו ים:

פֿון הייטן שטורם-ראַנד,

וואו ס'דיגט אין אלטער קלאַרהייט
די הויב די זילבערנע פֿון באַרג אַררט,
ביז הייסן גליווער-ים,
וואו ס'שוועבן אייזפעדער אין קאַלמן שראָף,
אין גלאַנץ פֿון צפֿון-שיין —

דער ערד

מיין נייע פֿרייד,

מיין נייע פיין!

איר ווייכע בלאַט

האַט איינגעזאפט

מיין זאַט

פֿון בלוט

און האַט אין מעג

פֿון גרויסן שניט

מיט מוט

אים אומגעקערט,

און האַט מיין טראַג באַשחערט

אויף נייעם זיין —

דער ערד

מיין פֿרייד,

מיין פיין

*

דוד האַפֿשטיין / איך ווייס, אז אַלץ

*

איך ווייס, אז אַלץ דאָ גייט פֿון מיפֿן,
איך ווייס, אז אַלץ פֿון ברייטן גייט,
נאָר כ'האַב אים זיב דעם טורימשפּיץ פֿון שטאַל געשליפֿן,
כ'האַב זיב די פֿאַן, וואָס הייזט דעם היינט אַ העג און הייט !

און גרינג איז מיר מיין רויטע זייד דאָ טראָגן,
און גרינג איז גארן נאָך נאָך נייעם גליק,
ווען איך דערזע, הי מחנות טוט פֿאַריאָגן
דיין הייסער שווערדן־שארפֿער בליק.

ער איז פֿון בליק פֿון דיינעם שוין פֿאַרשוואַנדן
דער ביטערער, דער אַלמער טרער־קחאַל
און ס'ברענגען העל אין דיינע אויגן־רוגדן
צוויי גרינע טראָפֿנס גאַל...

און שענקען בלום און מאַרד פֿאַר העלע פֿאַנען
בין איך פֿון זאַנג געוועהנט —
איר גלויב שוין זאַנג, אז שמעלן זיך אין העלמ־קאַנען
זיינט !...

*

נחום אויסלענדער / אין ריזנלאַנד

*

אין לאַנד, האו פעלזיק שטייען היילן,
האָט זיך מיין היינט אין מיר פארשטיינט...
האו דונער=שפרובן איבער שמרעקעס איילן —
האָט זיך מיין העג באַלוינט..

ביים ראַנד פֿון העלט דערזען געשייענס בליטן —
אָ, מענטשן=דאָרשט נאָך פורפור=רויט!..
ביים ראַנד פֿון זיין דערזען אַ נייעם מיטן —
און זיך צעלאַכט פֿון טויט!..

און דונער=שפרובן אזוי הייט זיך איילן...
און פורפור=רויט אזוי הייט שיינט...
אין ריזנלאַנד, האו פעלזיק שטייען היילן,
אין, ווי אַ פעלו, מיין היינט!...

*

דוד האַפּשטיין / אוקראינע

*

Якову Савченко

אין קראנקן מח,
ווי היימער פעך,
זיך שיטן נעמען
פון שטעט פאַרשווענדעטע,
בלוטיק נאַענטע
און בלוטיק פּרעמדע...
פאסטאָוו!
וואַסילקאָוו!
און נאָך,
און נאָך...

כ'האַב אָנגעטאָן
צוויי קעגנאיבערדיקע פענמטער
פון וואַנאָן
אויף מיינע דאָרשטיקע
שוין פּיבערדיקע בליקן...
אָן מי,

אָן רו,
אָן שבת און אָן זונטאָג
נייט די וואָך...

איך וואַנדער ווידער
איבער אייער הויף,
צעוויקלטע צעלאָזטע פעלדער
פון אוקראַינע,
איך שרױב מיט רױך
פון שוין צעשרױפטן
לאַקאָמאַטיוו

אָן אייריקע אַ ציטעריקע בריוו
דער העלער הימלדיקער הויך,
מיט הייסן גלאַזניגט

קוקט זי צו,
ווי עם שווינדלען
אַזויסן פון מיינע חורבות
אויף ברייטן פלאַך פון פעלדער,

שטיף פאַרגאַסענע
מיט בענקשאפט,
רױך באַפּױכטע
מיט מײן בלוט...

די אָפּגעריסענע
צעדאַרטע ווענט

פון גרויען אומרוינעם וואגאָן
זיי ציטערן
אינאווינעם מוט די זויטלעך
פון מייז אויפגעוואכטן הארץ,
און אונטער וואַקלענדיקע פלייצעם
שטייט יונג געבוירן,
מיט וואַרימקייט אין קינדערש-רוינע אויגן,
די אַלטע, אַלטע טענה :

„וואָס וואוינט אַריבער
אַ טראָפּן בלוט
פון קינדערשן אומשוואַדיק-שענעם וועזן?“ ..

אַ טאָג, אַ טאָג אַ נאַנצן וואַרטן
אויף דרײַ פאַרשעמטע קלינג ! ..

איך קאָן זי שוין פון לאַנג
די אומעטיקע צוידיקנייערשאַפט
פון דיינע וויסטיקע וואַקזאַלן,
טרייט באַנדיטישע
און צידער שבורע
אויף דיינע ווימלענדיקע מאַרקן. ..

איך קאָן זי שוין פון לאַנג
די ברוסט
פון דיינע מענגען,

וואָס אונטער מוויטע רויטלענער
(ווי אַלט פאַרזשאַווערט איז)
איז שטענדיג גרייט
זיך שטאַפן מיט פאַרדראָם,
איז שטענדיק גרייט
די ווידע הענט צעהוידען,
זיי וואַרפן אויף אַ קאַפּ:
„שלאָג!
קראָפּ!“ ...

איך פיר מיט זיבע נאָך:
עס האָט קיין שוויב דאָ ניט געפלאַצט
אין בערג-טורימס אין דיינע,
וואָס קוקן
זויטער נאָך
אויף די געוויסערן פון דניעפר...

אויף סטעפעס דיינע
מיט טויזנט טאַצן הייסע טאַנצט די זון
און בלענדעט
און הויבט ביי פוסנייער די פיס
און וואַרפט ביי וואַנדערער די הענט.

איך ווייס דאָס אויך:
ביסט דורות לאַנג

נעווען אַ מקדש-פּלאַץ
פאַר אויסוואַרפּן
פון גרויסן גרווען לאַנד...
אויף אַרע, אַרע שטרעקעס דיינע
שאַטנט זיך דיין שאַנד,
אוקראַינע !

*

פּרָץ מַאַרְקִישׁ / פּוֹן שטרויענע דעבלעך

*

פּוֹן שטרויענע דעבלעך צו שנייאיקער מאַיגע,
און אַלץ מיט די איינזאַמע נאַטן
מיט דיינע,
ביינאַכט פּוֹן אוקראַינע!...

פּוֹן שטרויענע דעבלעך צו שנייאיקער מאַיגע,
אַ גאַנצן ביינאַכט אויפן דאַך און אויף שטייגן
און אַלץ מיט געזירעמע נאַטן
מיט דיינע,
ביינאַכט פּוֹן אוקראַינע! —

אויף הייסע גענייען
מיט זימען באַזימע,
מיט פֿליענדע דראָטן
אויף שמעט און אויף שטרייטן —
און שניי איז אויף שנייען,
און ווייט איז אויף ווייטן.

און מירן זיך ווינטן מיט בראנדיקע צינגער,
און לעקן די ווייסע פֿאַרזייהעמע נאָרעס,
און מױב סעמאפֿאַר איז,
און הויבן — צעליימערט,
און שוואַרץ הערט דער שניי דאָרט,
האָו ס'הענגט זיך אַ תּפֿלה...

און דערפֿעלעך שלאָפֿן
פֿאַרזייהמע,
פֿאַרשניימע,
און מוליען צו ערד זיך
פֿון שטאַטן אַנמלאָפֿן...

— אַ, פֿייער פֿון מעשענע מענטשישע הערצער, —
צו קיינעם איר העט אין ביינאַכט ניט דערגויען!...

פֿון איין סעמאפֿאַר צו דעם צווייטן
זיך בעטן

דורך דערפֿער פֿאַרטאיעט
אויף זוימען ביי בייטן,

און איינער אַליין איבער שטיקייטן האָך זיין
אויף קרעציקן שטייגן

מיט רעדער מיט שוואַרצע, —

פֿון שטרויענע דערפֿלעך צו שנייאיקער טאָגע...

און ווינקט סעמאפֿאַר ניט פֿון תּלִיה אויף כּמאַרע —

דער לאנגער דער דארער
מיט אויגל מיט איינעם —
א מאָג ניט געשראָפּנס, —
און הויבט ניט קיין ברעם אויף
און לאָזט ניט קיין צפּון... —
א פייער אינאיינעם אויף שנייען צעלעקן!

א תּפּלה
א דולע
צו קעלט
און צו שנייען
פּון לעמפּ אין די אויגן,
פּון שמאַל אין די פינגער,
אויף שניי-שטיבן פּעלד...
וועל איך אזוי לאַנג גיין
מיט נאָכט און מיט שחייגן,
ביו כ'וועל דיך דערלאַנגען,
ביו כ'וועל דיך דערשטייגן
מיט איינזאם געוהירעמע נאָטן
מיט דיינע,
ביינאָכט פּון אוקראַינע! ...

*

קאדיע מאָלאָדאָווסקאָ / אָ, גרויע לאַנד

אָ, גרויע לאַנד,

מיט בערגלעך האַמע אויף די הימל-פעלדער!

ביי דיר אין פֿלאַכן שוים

פֿון בריוונעם זאָמד

האַב איך געריסן קינדחיים

ביים היימיש פֿלוימל

די דארע קריגעלעך

פֿון דאַרן,

און אויף אַ דינעם פֿאָדים

קרענצעלעך געניזשעם

פֿון חילדע אַרבעסלעך,

האָס האַקסן חושבֿדיק
 ביי דר'ערד...
 אָ, גרויע לאַנד!
 מיט מעמפע קלאַנגען פֿון די טונקעלע ערליים
 ביי דיר אויף האַרמן פֿעלד
 לעם גריבלדיקע העגן
 האָב איך די לופט געזאַפּט,
 געזופּט און זיך געהויבן,
 אָט הי אַ האַכער-בלאַט,
 האָס ציט זיך, ציט זיך, ציט זיך
 ביז אַרויף
 אַרויס פֿון זומפיק מוטערשוים,
 אַרויס
 צו הויזער העלט,
 צו נאַקטער זון,
 צום הייטן בלוז...
 האָבן נאָך מיר זיך היימיש היקעלעך געצויגן;
 די פֿיסלעך פֿון אַ האָז,
 האָס בלאַנזעמ צוהישן קאַרן,
 די צוהייגעלעך פֿון אַן אַלמער בוים,
 פֿון אַן עקרה,
 די סמעשקע
 אויף די פֿלאַכע גוישע פֿעלדער,
 דער מורמלענדיקער דראַט,

האָס ציט זיך
מיט דער וועלט אויף,
אָ, גרויע לאַנד!
ווען ס'האָט מיך הייס געפאַרמט
די דרום־זון
אין חנעוודיקע פאַרבן
און ווען מיין האַרדו איז בריוו געווען,
ווי ציטע־ערה,
האַב איך געהערט דעם פליפענדיקן ווינט,
וואָס וויגט זיך אויף אַ שפיץ
פֿון דייע ווערבֿעס.
אָ, גרויע לאַנד,
אין קרומען פֿירעק,
צווישן צוויי הנעהדיקע דערפֿלעך,
ווען נידעריק ביי דר'ערד
פלעגט דורכשנירלעך די באַן
איר האַרטן רעדער־קול,
פלעגט איך מיט צימער האַרטן,
וואָס קומט אָן פֿון אַ דאָרט,
וואָס גייט אין אַ אַהין...
און ערשט,
ווען ס'זיינען האַרט שוין מיינע ביינער
און יעדער לאַנד

האָב איך אַ פּרילינג שוין פאַרקויפּט,
צום ברוינעם פּלאַך
אין נידעריקן שוים
גיי איך צוריק
אַראָפּטרייסלען דעם שמויב
פֿון מיינע קליידער.

•

פינאנץ-פילאסאפיע

ג. אויסרענדער

נעב. 1893 - באַדאַרקאָוו, קיעווער גוב.
זידער - „קיעווער פארלאג“ - 1917. האַלבער טאָג - סמאָ-
לענסק - 1921. פראַנט - „מלוכה-פארלאג“ - פ. „קולטור-ליגע“ -
קיעוו - 1921.

מ. בראַדערזאָן

נעב. 1890 - אין מאַסקווע.
טוי - טאנקעס - פ. „לעבן“ - מאַסקווע - 1919. פערל אויפן
ברוק - פ. „יונג-ידיש“ - לאָדו - 1920. איבערגאנג - פ. „לאַזאר
קאהאַן“ - לאָדו - 1921. שוואַרץ שבת - פ. „יונג-ידיש“ - לאָדו -
1921. באַגייסטערונג - פ. „ידיש“ - וואַרשע - 1921. ארלאַם גוטס -
פ. „קולטור-ליגע“ - וואַרשע - 1922.

ד. האַפּשטיין

נעב. 1890 - קאַראַקסטישעוו, קיעווער גוב.
בוי וועגן - „קיעווער פארלאג“ - 1919. רויטע בליטן - „קיעווער
פארלאג“ - 1920. זונען-שרייפן - „מלוכה-פארלאג“ - „קולטור-ליגע“
- קיעוו - 1921. גינען-געוועב - „מלוכה-פארלאג“ - „קולטור-ליגע“ - קיעוו
- 1921. טרויער - פ. „קולטור-ליגע“ - קיעוו - 1922. אין טאָויל פון
ווענט - פ. „פונקען“ - בערלין - 1923.

ק. מאַראַדאָוסקא

נעב. 1893 - קארטוו-בערעווע, גראַדנער גוב.

פ. מארקיש

געב. 1895 - פאָלאָנע, וואָלינער גוב.

שווערן - „פאָלקס-פארלאַנג“ - קיעוו - 1919. פוסט און פאָם -
פ. „וויסנשאַפט“ - קאטערינאָסלאַוו - 1919. שטיפערניש - פ. „נאטור
און מענטש“ - קאטערינאָסלאַוו - 1918 - פ. „צ.י.ש.א.“ - ווילנע - 1921.
אינמיטן וועג - פ. „מאָיאַק“ - קאטערינאָסלאַוו - 1919. סתם - פ.
„וויסנשאַפט“ - פ. „קולטורליגע“ - קאטערינאָסלאַוו - 1919 - פ. „קולטור-
ליגע“ - ווארשע - 1921. די קופע - פ. „קולטורליגע“ - ווארשע -
1921 - קיעוו - 1922. ראדיאָ - פ. „אמבאסאָדאָר“ - ווארשע - 1922.
נאכט-רויב - קליינע ביבליאָטעק „ליריק“ - מאַסקווע - 1922.

ע. פּינינבערג

געב. 1899 - אומאן, קיעווער גוב.

א. פעפער

שפענער - „ווידערוואקס“ - ליטעראַטן-פארלאַנג „ליריק“ -
קיעוו - 1922.

ג. קוויטקא

טריט - „קיעווער פארלאַנג“ - 1919. לידעלאַך - „קיעווער
פארלאַנג“ - 1917. לידעלאַך פאר קינדער - „פאָלקס-פארלאַנג“ -
קיעוו - 1920. גרין גראַץ - יידישער ליטעראַרישער פארלאַנג - בער-
לין - 1923. 1919 - יידישער ליטעראַרישער פארלאַנג - בערלין - 1923

מ. קולבאק

שיריט - פ. „פאראיין פון יידישע ליטעראַטן און זשורנאליסטן אין
ווילנע“ - 1920. נייע לידער - פארלאַנג „קולטורליגע“ - ווארשע -
1922. לידער - „בלע-פארלאַנג“ - בערלין - 1922.

א. קושנירָאָו

ווענט - „מלוכה-פארלאַנג“ - פ. „קולטורדיגע“ - קיעוו - 1921.

ב. רעזניק

נעב. 1890 - מאַקאַראָו, קיעווער נוב.

אין ברייכע אויפגאַנגען - „מלוכה-פארלאַנג“ - פ. „קולטורדיגע“ -
קיעוו - 1921. סאַמעט - פ. „קולטורדיגע“ - קיעוו - 1922.

א. שוואַרצמאַן

נעב. 1890 - קאַראַמטישעוו, קיעווער נוב.

געפאַרן 1919 - ביי קאַראַסטען, וואַלינער נוב.

פון נאַרדענע ווייטן - „מלוכה-פארלאַנג“ - פ. „קולטורדיגע“ -
קיעוו - 1921.

אינהלס

א י נ ה א ל ט ל ו י ט ד י א ו ו ט א ר ן

<p>קאדיע מאַלאַדאָווסקא 143 אָ, גרויע לאַנד 105 אויפן בית-עולם 52 פון פינצטער פ ר י ן מ א ר ק י ש 33 אויף וועלן 125 אין קרוינשטאָט 34 גלעקער 117 דו, אויסגעהאַנקטע 119 הויקערדיק – דיין ברויט 121 ווי קויטיקע לייגעכער 87 כ'ווערל ביון טויער 127 כ'ווערל קיינעם ניט פרעגן 124 מיט אַש אויף אויפנאַנגם 123 מיר, בעטלער 120 נאָך יאטערט זיך 140 פון שטרויענע דעבלעך 71 צעבלוטקט שלעפּ זיך ע ז ר א פ י נ י נ ב ע ר ג 54 תּחלת א י צ י ק פ ע פ ע ר 74 בוי באַרגישע טיפן</p>	<p>נ ח ו ם א ו י ם ל ע נ ד ע ר 134 אין ריוזנלאַנד מ ש ה ב ר אָ ד ע ר ז אָ ן 46 בראַנד און פויער 48 זאָלן אויפפלאַצן 45 ס'האָט מיט דונערן 73 עם האָט די צייט ד ו ר ד ה אָ פ ש ט י י ן 27 א שפּאַן טון 83 אין פרי 135 אוקראינע 61 אין פויערדיקן דויער 133 איך ווייס 25 דורך שויםענדיקע רוקנעם 23 דערזע איך אויף ווייטע 63 ווי שאַרף פון שווערד 81 ווען ס'קריצן ציין 21 מיר שטאַמען פון פעלזן 131 ניט גראַז פון וויסענטיש 19 פראַצעסיע 86 פרענסט מיך 26 צווישן וואַלדערשטיינער</p>
--	--

116	ליגט מיין ערד
75	מיין הונט
31	עקראן
113	פון וויסן אויפנאנג-לאנד
111	ראָסיאַ
103	שטארב מיין געשרוי
	ר י פ א ר ע ז נ י ק
55	און אויף נאָסן
107	און איך האָב באַפּוילן
57	פון דער שרפה
	א ש ר ש ו ו א ר צ מ א ז
64	אין אויפשטאנד
91	איך זע, ווי מ'קוקן
66	אין טריבן מענטשן-לאנד
69	אין ליב־עכטן פון שמויכלען
67	זעאונג
89	מיין ברודערס לופן

	א . פ ר י ד י ק י ז
50	עם האָבן אונז ווינטן
	ר י י ב ק ו ו י ט ק א
40	אין דער הייליקער מסיבה
92	אויסגעוואָרומט האָט מיין לאַנג
100	אַלע, אלע זיינט איר מיינע
96	ביז טויב צו ווערן
98	וויסט זיך ניט קלאָנגן
37	זייטערך פון „איסיים“
94	כ'האָב אַ יינג
101	עשו
	מ ש ה ק ו ר א ק
42	הצות
	א ה ר ז ק ו ש נ י ר אָ ו ו
104	באַלאַגערט מיר, נעכט
29	ווענט
115	ווער וועט אונדז דערציילן
77	כ'ווער נישט אויפהענגען

א י נ ה א ל ט ל ו י ט ן ס ד ר

אין פייערדיקן דויער
 61 אין פייערדיגן דויער/האָפּשטיין
 63 ווי שאַרף פון שווערד " "
 64 אין אויפשטאַנד / שוואַרצמאַן
 66 אין טריבן מענטשן-לאַנד " "
 67 זעאונג " "
 69 אין ציבלעכסטן " "
 71 צעבלעזטיקט / מאַרקיש
 73 עס האָט די צייט/בראַדערזאָן
 74 בוי באַרגישע טיפן / פעפער
 75 מוין הונט / קושניראָוו
 77 כּוועל נישט אויפהענגען " "
 ו ו י י א ו ן מ ו ט
 81 ווען ס'קריצן צוין / האָפּשטיין
 83 אין פרי
 86 פּרענסט מיך " "
 87 כּוועל ביון טויער/ מאַרקיש
 89 מוין ברודערס / שוואַרצמאַן
 91 איך זע, ווי סקוקן " "
 92 אויסגעוואַרימט / קוויטקא
 94 כּ'האַב אַ וונג " "
 96 ביו טוב צו ווערן " "
 98 ווילט זיך נישט קלאַנגן " "
 100 אַלע, אַלעזווינט איר מינע " "

פּאַרוואָרט 5
 א י ן ו ו ע ל ט ן = ק אָ נ ע ן
 פּראָצעסיע / האָפּשטיין 19
 מיר שטאַמען פון פּעלון " 21
 דערזע איך אויף ווייטע 23
 דורך שווימענדיקע רוקנס " 25
 צווישן וואַלנערשטיינער " 26
 א שפּאַן טון מיט נייעם " 27
 ווענט / קושניראָוו 29
 עקראַן " 31
 אויף וועלן / מאַרקיש 33
 גלעקער " 34
 פון „אויסוים“ / קוויטקא 37
 אין דער הייליגער מסובה " 40
 חצות / קולבאַק 42
 מיט דונערן / בראַדערזאָן 45
 בראַנד און פייער " 46
 זאָלן אויפּפּלאַצן " 48
 עס האָבן אונז ווינטן/פּרידקין 50
 פון פינצטער / מאַלאַדאָוסקא 52
 תּהלּת / פיניבערג 54
 און אויף גאַסן / רעזנוק 55
 פון דער שרפה " 57

פארלאגס-מארקע געצייכנט פון
ישכר-בער ריבצק • ארויס-
געגעבן אין צוויי טויזנט עקז.

